

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om sponsoratet her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MENIGHEDENS MÆND
II.

PASTOR
JOHANNES
MUNCK
MØLTRUP

VED TH S. RØRDAM

O. LOHSE / KØBENHAVN

JOHANNES MUNCK
FØDT 1867, DØD 1919

NOGLE ORD AF OG OM
PASTOR
JOHANNES MUNCK
MØLTRUP

SAMLET AF TH. S. RØRDAM

O. LOHSE * KØBENHAVN * MCMXXVII
FOR NORGE : LUTHERSTIFTELSENS BOKHANDEL, OSLO

PASTOR JOHANNES MUNCK

*En Mand med Ryggen rank,
med Solens Glimt i Øjet,
med Sjælen fri og frank
— af Naade løst af Jordens Baand —
han gik sin Gang iblandt os,
ført af Gud Faders Aand.*

*En Mand med muntert Mod;
om end han Modgang mødte,
han fast paa Jorden stod.
Saa løfted han sit lyse Blik
i Bøn til Lysets Fader
og roligt fremad gik.*

*En Mand med Kongebud, —
han vandred lydigt Vejen,
som blev ham vist af Gud, —
deraf den Myndighedens Magt,
som ingen kunde modstaa, —
den var med Gud i Pagt.*

*Men alt, vi om ham véd,
fremsprang af dette ene:
Glød af Guds Kærlighed
var lagt ham i hans Hjerte ind
og lyste ud i Mørket
med Glimt af Jesu Sind!*

Th. S. R.

FORORD

Naar jeg, den ukendte, vover at udsende denne lille Bog om Pastor *Joh. Munck, Møltrup*, er det ikke, fordi jeg mener at kunne gøre det bedre end andre, ej heller *godt nok*. Men: Opfordret til at bidrage til en Samling smaa Levnedsskildringer af „Tro Tjenere“ i Guds Rige, begyndte jeg herpaa. Den, som opfordrede, blev selv hindret i sin Del af Arbejdet; men eengang sat i Gang fortsatte jeg min Del, fordi jeg havde faaet Kærlighed til Arbejdet, som jeg forud havde det til Manden, som dette handler om.

Den, som i en Biografi ønsker at tilfredsstillе sin Nysgerrighed med Hensyn til mer eller mindre kendte Kvinders og Mænds Privatliv — hvem den skildrede har omgaaedes — vil her blive skuffet. Ogsaa saadanne stod Pastor Munck i Forbindelse med; men de Venner, som gav hans Liv Rigdom og Indhold, var — næst eller ved Siden af hans nærmeste Slægt — de hjem- og venneløse, hvis Navne ofte staar i ganske andre Bøger end

Hof- og Statskalenderen. Derfor beder jeg Læseren sætte en tyk Streg under Ordet *Møltrup* paa Titelbladet.

Jeg har stræbt efter hovedsageligt at lade Pastor M. *selv* tale — gennem Breve, Gengivelser af Foredrag og — navnlig — „Meddelelser fra Møltrup Optagelseshjem“, fordi dèr tegnes et Billede af ham, klarere end jeg — eller nogen anden — kan give.

Om nogetsteds, da passer paa Pastor Johs. Munck den Linie:

„— *Bag Ordene: Manden, Personen!*“

Guldforhoved pr. Bording, Maj 1927.

Th. S. Rørdam.

MØLTRUP, SET FRA HAVEN

JOHANNES MUNCK

FØDT 12. AUGUST 1867 — DØD 20. NOVEMBER 1919

Et Par Mil Nordvest for Herning ligger Landsbyen *Timring*. Ret Øst for denne ser man ved Kirkebakkens Fod en større Samling Bygninger med en meget anselig Have. Det er Hovedgaarden *Møltrup*, bygget 1777, tidligere i adelige Slægters Eje og med et Tilbehør af Tusinder af Tønder Land. Den trefløjede, enetages Hovedbygning har over Indgangsdøren et Vaabenskjold med Captain *Christen de Lindes* og *Sophie Hedevig von Lüttichaus* Navne. De mange Lindetræer i den 5 Tdr. Land store Have og særlig en dejlig gam-

Møltrup.

mel Lindeallé midt for Havedøren minder ogsaa endnu om dens adelige Ejer.

I nyere Tid var Gaarden forpagtet af *Frits*

LINDEALLEEN

Lawaetz og fik da Del i Guds Riges Historie i Danmark. I den store Sal, hvor fordem adelige Damer og Herrer samledes til Selskaber, holdtes for $\frac{3}{4}$ Aarhundrede siden Møde ved Præsterne

MØLTRUP, SET FRA GAARDEN

FRA MØLTRUP

Vilhelm Beck og *Johannes Clausen**, og siden blev Gaarden et Sted, hvorfra der udgik Velsignelse til mange. I Haven samledes tusinde af Egnens unge til Møder, og Møltrup var Egnens Stolt-hed.

Senere gik det i ydre Henseende tilbage. Are-alet svandt ind til 270 Tdr. Land. Tidens Tand og Rottetænder gnavede omkap med hinanden. Men saa kom Fornyelsen! Den 1. Juli 1912 blev Møltrup omdannet til et Optagelseshjem for hjemløse og ulykkelige Mænd. Omdannelsen skete paa den Herres Ord, som siger: „*Gaa ud paa Vejene og ved Gærderne, og nød dem til at gaa ind, at mit Hus kan blive fuldt.*“

Og den tro Tjener, som gik for at udføre sin Herres Bud, var Pastor *Johannes Munck*, som her skal fortælles om.

Barndom. Han var født den 12. August 1867 i Overgaden neden Vandet paa Kristianshavn.

Faderen var Fængselspræst *Vilhelm Munck*, f. i København 19. Januar 1833, Søn af Vinhandler *Hans Brögmann Munck*, Præstesøn fra Grenaa-Egnen, og Hustru *Christiane*, f. *Tolstrup*.

Moderen *Marie Munck*, f. *Fabricius*, var født i Lindelse paa Langeland den 30. April 1836 som Datter af Forpagter, cand. phil. *Ferdinand Fabri-cius* og Hustru *Caroline*, f. *Andersen*.

Om Pastor Vilhelm Munck siger Datteren, Fru *Christiane Waage*: „Min Far var en sagtmodig og

* Se Vilh. Becks »Erindringer fra mit Liv«, S. 77.

forhandlingsdygtig Mand; han kunde bringe genstridige til „Fortvivelse“ ved Punkt for Punkt taalmodigt at vise dem til Rette, og i Forretningsudvalg eller lign. kunde han næsten altid vinde Tilslutning ved sin sagtmødige Maade at forhandle paa; men jeg tror nok, at Far i Almindelighed ansaas for en myndig Mand.“ — Han var meget indlevet i sin Bibel, klar og hjertelig som Prædikant, hørte nærmest til „den mynsterske Linje“.

Det var Pastor Vilh. Munck, som gav Stødet til Oprettelsen af det første Svendehjem i Danmark — i Næstved. — Et lyst Syn paa Livet og Menneskene gav han bl. a. sin Søn i Arv.*

Moderen, Fru Marie Munck, fra hvem Joh. Munck arvede sin musikalske Evne, var en baade af Ydre og Indre sjælden, blid og elskelig Kvinde. At hun har været saaledes fra sin Ungdom af, faar man et stærkt Indtryk af gennem *Andreas Dolle- ris' Bog: Michael Rosing* (en dansk Digters Livs- førelse), hvor der skildres en Sommerferie paa *Basnæs*, i hvis Omegn Digteren færdedes i Samvær med hende og hendes Forlovede, daværende cand. theol. Vilh. Munck, samt Huslæreren paa Herregaarden, cand. theol. Rasmus Ferslev, død 1872 som Sognepræst i Hylke ved Skanderborg. I Begejstring over det smukke Samvær i den idyl-

* Skrev: »Om de fattiges Vilkaar paa Kristianshavn« (1867). »Om Fattigdommen i København« (1869). »Fængselspræsten Vilh. Muncks Oplevelser« m. m.

liske Egn skrev M. Rosing en Digt-Cyklus: „Et Firkløver“, 4 Sange med Mellemspil, som straks blev sat i Musik af R. Ferslev. Heri prises Frk. Marie Fabricius som „en Stjerne — — blandt trende Skyer smaa.“ Den sidste af de 4 Sange er den — i stærkt forkortet Skikkelse — landskendte: „Jeg har baaret Lærkens Vinge.“ I et senere udeladt Vers siger Digteren til Frk. M. F.: „Tak, du bedste Blomst i Skoven —.“ Dette Ungdomsvenskab til Vilh. Munck og Marie Fabricius bevarede trofast op gennem Aarene til M. Rosings Død 1904.

Det samme Billede af et rent og elskeligt Menneske lyser ogsaa frem af en Sang, som Joh. Munck skrev til sin Mor paa hendes 70 Aars Fødselsdag d. 30. April 1906:

„Dit Øjes lyse Kerte,
din Stemmes bløde Klang,
dit milde Moderhjerter,
din glade Frydesang, —
hvor er du sød og yndig
som Bøgens lyse Blad,
og dog saa stærk og fyndig,
saa ligevægtig glad.“

Det har altsaa ikke været en sentimentalt-smeltende Yndighed; nej, der fortsættes senere:

„— — Dit Væsens Kraft og Evne,
dit Lunes hvasse Sværd,
din rene, støtte, jævne
og moderlige Færd —,“

og endnu dette:

„En fattig Synderinde,
slet intet i sig selv,
en rig og frejdig Kvinde
ved Naadens stærke Elv.“ —

BARNDOMSBILLEDE AF JOHS. MUNCH

— Som H. C. Andersen siger et Sted: „— køn-
nere og kønnere med Alderen, og det er saa for-
nøjeligt.“ — Det er sandt her. —

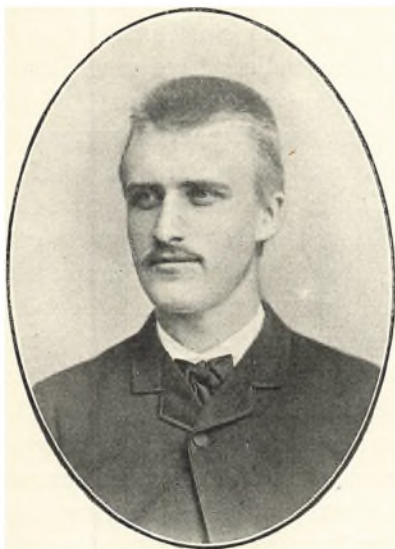
Da Johannes Munck blev født, havde Foræl-
drene i Forvejen to Sønner, og Faderen kaldte
ham spøgende: „3dje gode Herre.“

Fra sine første 8 Aar mindedes Joh. M. kun

enkelte spredte Træk, f. Eks. at han saa Grundtvigs Ligtog i 1872. — Sin første Undervisning fik han i en Pogeskole paa Kristianshavn, hvor han og hans Brødre, som vænnedes til stor Nøjsomhed i Hjemmet, misundte de Drengene, der flottede sig med „belagt Smørrebrød“. Selv havde de kun Fedtebrød med i Skole.

1875 blev Faderen forflyttet til *Lille-Næstved*, og det friere og sundere Liv i Landsbypræstegaarden var til stor Glæde for Børnene. De første Aar her gik Joh. i Skole hos en Frk. *Prætorius* i Næstved, som han hele sit Liv bevarede venlige Følelser for. Derfra kom han paa *Herlufsholm*. Om Lærerne dør kunde han fortælle mange morsomme og kønne Træk; men iøvrigt var der meget i Kammerat-Livet dør, som formørkede hans Barndom og afsatte pinlige og smertelige Minder. Der var kun 20 Minutters Gang til Hjemmet, saa han ønskede meget at bo hjemme; men det kunde ikke tillades. Da han senere selv fik Sønner, sagde han: „Mine Drengene skal ikke paa en Opdragelsesanstalt!“ — Som Barn var Joh. Munck en kærlig, kvik og køn Dreng med det smukke, indtagende Væsen, som ogsaa senere hjalp ham til at vinde Folks Hjerter. Særlig flittig var han ikke; han fortæller selv, at det kunde hænde, at hans Fader maatte give ham Bank for en daarlig Karakterbog. — Iøvrigt havde han et lykkeligt Barndomshjem, der i Alvor og Sandhed stræbte efter, at et kristent Liv skulde svare til den kristne Lære.

Der fulgtes den gode gamle Regel: „ Tal ikke meget om Gud til Børnene; men tal meget om Børnene *til Gud!*“ Og Børnene forstod tidligt, hvor Far og Mor hentede Kraft til Livet og Trøst i Sorg, og hvor Lejlighed gaves, viste de Børnene

UNGDOMSBILLEDE AF JOHS. MUNCK

hen til samme Kilde. — Om sociale Spørgsmaal hørte Børnene ikke meget; men de saa, hvor mange forskellige Slags Mennesker, der kom i Præstegaarden og fik Hjælp paa forskellig Maade.

Det kunde ogsaa ske, at der kom Besøg af tidligere Fanger fra Kristianshavn, og Børnene

Pastor Johannes Munck.

lærte, at de ikke havde nogen Ret eller Grund til at gøre Forskel paa Mennesker efter deres Stand og Stilling. Dette har sikkert siden været Joh. M. en Hjælp i hans Arbejde.

Ungdom.

I 1886 blev han Student og boede i København dels sammen med sin ældre Broder, *Vilhelm Munck*, og dels hos sin Farmoder, som da var Enke. M. blev heller ikke som Student nogen „Læsehest“; han var en langsom Arbejder og meget tavs. Som hans Broder, nuværende Provst *F. Munck*, siger: „Man maatte hale ud af ham, hvad man vilde vide; men det er jo ogsaa Hovedsagen, at han vidste det selv og saa gennemførte det.“

Joh. M. havde af Naturen et fromt og kærligt Sind og kom næppe nogensinde bort fra sin Barne-
netro; men som enhver, der naar frem til et personligt Gudsforhold, har han jo haft sin Kamp og sejrede ved Guds Kraft.

Han var som ung en kærlig Broder og Søn — som ogsaa i ældre Aar, hvorom senere Breve til Forældrene bærer stærkt Vidnesbyrd; han var sig selv overfor høje og lave, begavede og ubegavede, saa alle holdt af ham og fik Tiltro til ham.

I Januar 1893 blev Munck cand. theol., blev derefter indkaldt som Marinesoldat og var som saadan en Tur til Island og Færøerne, hvorfra han kom tilbage sund paa Sjæl og Legeme. Han underviste en Tid ved Skoler i København og søgte samtidig Embeder, bl. a. som Præst og Degn

paa Nyord (ved Møen) og som Sømandspræst i Newcastle.

I Forsommeren 1894 søgte han Embedet som Præst ved *Vridsløselille* Forbedringshus og — fik det, skønt han var yngste Ansøger. „Det han i Arv efter Faderen fik,“ sagde han selv i Spøg.

Den 1. August overtog han Embedet, og den 17. Septbr. samme Aar holdt han paa Charlottendal ved Slagelse Bryllup med sin Kusine *Marie Fabricius*, som fra først til sidst var ham en god og trofast Medhjælp i hans vanskelige Gerning.

*III. Mand-
domstil.*

Fru Munck fortæller efter hans Død: „Her (i Vridsløse) paabegyndte han den Gerning, som fyldte hele hans Liv. De 18 Aar paa Vridsløse blev hans bedste Udviklingstid. De første Aar følte han stærkt sin egen Umodenhed, men kæmpede sin Kamp og var lykkelig i sin Gerning blandt Fangerne, som i ham fik en trofast og taalmodig Ven, og utallige er de, som han prøvede at hjælpe baade til Sjæl og Legeme. Kunde han end undertiden føle sig træt og modløs, saa bevirkede hans lyse Syn paa Mennesker, at han atter „rankede Ryggen“, og straalende glad kunde han komme hjem fra Fængselet og fortælle om en Sjæls Overgivelse til Gud.“

Ogsaa i Fængselskirken havde han mange lykkelige Timer, ikke mindst Juleaften, naar Hjerterne var særlig modtagelige hos de mange ensomme Mænd. Den Aften maatte Børnene derhjemme vente længe, for der var saa mange

„derovre“, der skulde have et venligt Ord, før Far kunde gaa hjem.

Desuden virkede han udenfor Fængselet, bl. a. som Formand for Vridsløselille Fængselselskab (1894—1912), som Medstifter af og Medlem af Bestyrelsen for „Kristelig Forening for vildfarende Børns Redning“ (fra 1898), i „Blaa Kors“ m. m. Og selv søgte han Fornyelse og Berigelse: var f. Eks. i mange Aar hver Sommer med til „Nordisk Studentermøde med kristeligt Program“ og deltog i „Det lille Konvent“, som 6 Gange aarligt samledes i forskellige københavnske Præstehjem.

Udenom Fængselet kom der Vækkelsestider, og der dannedes et Samfund af troende Menneſker; her lærte Munck meget, især af Pastor *Hoff*, Vallensbæk, som troligt gik den lange Vej til Vridsløse Missionshus for at lede Samfundsmøderne dér.

Det var dog først og sidst sine Venner, Fangerne, Pastor Munck i disse Tider tænkte paa ogsaa i sin Fritid. Deres Sag talte han gennem Artikler i Bladene og ved Møder rundt om i Landet. Og han talte den med den Art Myndighed, som var ham egen, den, der bundede i et enestaaende Kendskab til og Kærlighed til dem, hvis Sag han førte frem.

I Studenterhjemmet holdt han i 1898 et Foredrag: „Om den rette Betragtning af Forbrydere.“ Heri siger han bl. a.: „Jeg er kommen til at holde

•Om den rette
Betragtning
af
Forbrydere. •

af dette Folk (Fangerne) — — har fundet gode, kære Venner iblandt dem — — har en inderlig Lyst til at hjælpe andre til at faa et naturligt, sandt og sundt Syn paa Forbryderne.“ Videre siger han, at der er ikke mange egentlige Forbrydernaturer her i Landet, men svage Viljer, der fristes af Forhold og Omstændigheder; det er ikke sagt til Forsvar eller Undskyldning. En Forbryder *er* en Forbryder; men hvem er størst Forbryder: Manden, som stjæler et Par gamle Strømper til 50 Øre og faar 1 Aars Forbedringshus, eller Hestehandleren, der praler af ved sin Handel at have stjaalet saa meget som muligt ud af Kundernes Lommer? Forbryderne er ikke Dyr, Hyklere eller uforbederlige. De er hverken „interessante Mennesker“ eller „forfulgte Uskyldigheder“; men de er alle: *Mennesket, som er faldet iblandt Røvere*. De maa „favnes af Menighedens Kærlighed, bæres af dens Bønner og bringes i Sikkerhed til Herberget.“

I Bladet „Væbneren“ skrev Munck i 1904 en Række Artikler:

„Bag de høje Mure.“

„Bag de høje Mure.“ Her skildrer han Vridsløse, Stedet med de 400 „fortabte Sønner“, et sørgeligt Sted. Og dog kan man i Jesu Navn gaa der med Haab. „Der er jo kommet én for at lade de fangne løs, kommet med Evangelium for *alle*, ham, som søger Syndere, Jesus. . . . Faderen ven-

ter paa den fortabte Søn for at favne ham med sin Kærlighed. Ja, for saadan er det jo, at *Gud* ser paa dem, der er faret vild.“

Men Mennesker? Ja, de siger tit som Farisæeren: „Jeg takker dig, Gud, at jeg ikke er som de andre Mennesker —.“

Forbryderne er *faldne Brødre*, siger M., og nævner som Grunde til, at de faldt: deres eget syndige Hjerte, daarlige Hjem og Fristelser udefra — alt samlet i dette: *De gik bort fra Gud!* Som Midler til Genrejsning bruger Fængselet: Ensomhed, Arbejde, ubetinget Lydighed, stadig Flid, streng Orden og sand Tale.

Jesu Spørgsmaal er her som ved Bethesda: *Vil du vorde sund?* „Der findes i hver Fange en Sjæl, som inderst inde rækker efter Lyset og længes mod Udfrielse.... Og naar man faar denne Sjæl i Tale, da er det, at man oplever noget saa vidunderlig dejligt, at Guds Engle glæder sig derover; da stiger der Bøn og Tak mod det høje, og da daler Guds Fred og Velsignelse ned over Synderen.“

*Forbrydernes
Genoprejsning.*

I et Foredrag i Industribygningen i Næstved Februar 1906 gik Pastor Munck ud fra den italienske Læges, Lombrosos, Paastand: at der findes *fødte Forbrydere*. Dette kan M. ikke sige Ja til; blandt de ca. 6000 Fanger, han indtil da havde kendt, var der ingen, han turde sige dette om. Men vi er alle fødte som Syndere og derfor med Mulighed for at *blive* Forbrydere. Og ogsaa her

gælder Ordet: „Fædrenes Synd hjemsøges paa Børnene i tredje og fjerde Led over dem, som hader mig.“ Men: „*Man bliver ikke Forbryder paa een Gang.*“ Og: „Alkohol spiller en betydningsfuld Rolle for langt de fleste Forbrydelser.“ — Ogsaa ved Forbryderes *Genoprejsning* „er der Brug for en lang Udvikling, en aldrig svigtende Tro paa Muligheden af det faldnes Oprejsning og Tro paa, at for Gud er alle Ting mulige.“

Det skyldes mest Ukendskab til Fængselsbehandlingen i vore Dage, at „vor blødsødne, humane“ Tid synes, at Fængsel og den Slags Ting er en eneste stor Raahed.“ Det synes Fangen selv ikke, naar han først er indenfor Murene; det viser bl. a. Tilnavnene, han giver det, f. Eks. „Højskolen“ eller „Sanatoriet“.

To Tredjedele af Fangerne i Vridsløse bliver ikke straffet oftere. Det betyder dog langt fra Oprejsning for dem alle; de bliver kun klogere og tager sig bedre i Agt end før.

Nej, der maa en Fortsættelse til af den Forbedring, som er begyndt i Fængselet. Og: „*Intet danner en haardere Hindring for Forbrydernes Genrejsning end, at man ser ned paa dem.*“

Virkelig hjælp kan kun den Kærlighed, der „*tror alt, haaber alt, taaler alt.*“

Enhver Forbryder kan genrejses. „Men der er kun een Genrejsning, som duer noget. . . . Der maa ske en alvorlig Sindsforandring, en alvorlig Omvendelse.“

Det gælder Forbrydere, som alle os andre, hvad Jesus sagde: „Uden mig kan I slet ingenting gøre.“

Vort Forhold
til Forbry-
derne.

Om dette Emne skrev M. i „Kristeligt Dagblad“ for 18. Juni 1906 en Artikel „til Menigheden i Danmark“, som han — i Anledning af Tidens mange Voldsforbrydelser og de deraf opskræmte Sind — opfordrer til at lade al farisæisk Overlegenhed, de haarde Udtryk og stærke Domme fare; og han fortsætter: „Der skulde gennem vore Hjerter gaa *en dyb Smerte* og vaagne en *alvorlig Forstaaelse* hos os af, at vi alle er Parthavere i Sagen og ikke uden Skyld i det, som sker.“ — Han omtaler, hvordan han i sin Virksomhed paa Vridsløse har erfaret, at Fangernes Skæbne ikke *alene* er deres egen Skyld, men *ogsaa* Samfundets. Der holdes Haand over *Drikkeriet*. Der prædikeres *Kødets Evangelium*; f. Eks. faar et Revyteater Lov til en hel Sommer igennem at kalde det sjette Bud: „Det fjollede Bud!“ — Vi maa begynde med *os selv* og staa med *det rette Sind* overfor det, der er sket — det samme Sind, som vor Herre Jesus havde, det sagtmodige og kærlige.

Det er ikke Blødsødenhed, der skal til; men vi maa søge Forbrydelsens Aarsag *helt igennem*, hvor den findes.

Foranstaaende Uddrag vil vist gøre det forstaaeligt for enhver, at Pastor Munck gennem sin Gerning i Fængselet og efter hele sit Syn paa Forbryderne og sin Kærlighed til dem nødvendigvis maatte søge nye Udveje til Hjælp for dem efter deres Løsladelse. Hvori denne Hjælp skulde have sin Rod fremgaar af, hvad han i disse Tider skrev i „Højskolebladet“ under Overskriften: „*Ophjælper de skrøbelige.*“

„Ophjælper
de skrøbe-
lige!“

Det er en Opfordring til den kristne Menighed til at bringe de løsladte Forbrydere „i godt Selskab“: lukke Hjerter og Hjem op for dem, at de kan blive ikke blot *retskafne*, men *kristne* Mennesker. Og der er ingen Grund til Frygt for dem, siger han; der er vel enkelte iblandt dem, som endnu *vil* det onde. Men „*Størstedelen ligner os andre saa paafaldende meget.*“ Skaf dem gode Omgivelser, hvor de er skærmet mod Fristelser, særlig Spiritus, vis dem lidt Kærlighed og Tillid — saa er der Udveje for dem.

„Det staar til den kristne Menighed at skærme om ham (Forbr.) saaledes, at han ikke atter skal falde i de store Fristelser, men at han kan vokse frem til for Alvor at give Gud sit Hjerte.“

Altsaa: Til Fortsættelse og Gennemførelse af Forbryderens Genoprejsning kræves efter Løsladelsen fra Fængselet *et kristent Hjem*. I denne Tanke ligger Spiren til, hvad man uden Overdri-

velse tør kalde Pastor Muncks *Storværk* eller rettere, som han selv vilde have foretrukket at sige: *Guds Storværk* — men altsaa ved ham. Til Tankens Modning brugte Gud en Sygdomstids Stilhed. Pastor M.s Gerning som Fængselspræst tog haardt paa hans Nerver og Helbred i det hele taget („Fængselskulden“), skønt han efter 6 Aars Virketid fik ansat en 2den Præst, som var ham til megen Hjælp og Opmuntring. (Først *Ejnar Dahl*, derefter *Marius Th. Nielsen*, nu kendt indenfor Blaa Kors, Pastor *Ejner Olsen*, siden Præst i Vestindien, nu Ibsker-Svaneke, Bornholm, og Pastor *Ludvigsen*, senere 1ste Præst ved Fængselet).

I Efteraaret 1907 søgte Munck Læge, Dr. Fenger Just, og fik Orlov en Tid; i Januar 1908 var han i Norge og kom sig godt; men i Sommeren 1909 blev han paa Diakonissestiftelsen opereret for Blindtarmsbetændelse.

*Patient paa
Diakonisse-
stiftelsen.*

Under Opholdet her læste han den berømte Neger *Booker Washingtons* Levnedsskildring: „Op fra Slavestand“ og Jakob Knudsens „*Lærer Urup*“. — Derved modnedes hans førnævnte Tanke om et kristent Hjem for forhenværende Forbrydere — og tillige for andre hjemløse og venneløse; og han fik Ideen til selv at søge oprettet et Hjem, beregnet netop for saadanne.

I „Maanedstidende for den danske Folkekirke“ for 1. Septbr. 1910 anmelder Pastor Munck nævnte Bog „*Lærer Urup*“ og slutter her med et

„tænkt“ Brev til Bogens Hovedperson. Dette Brev giver et saa karakteristisk Billede af Pastor M., — baade af hans Syn paa Forbrydere og af hans mandige, fornøjeligt- alvorlige Maade at tale og skrive paa — at vi vilde gøre Læseren Uret ved ikke at gengive det. Han skriver:

„Kære Hr. Lærer Urup!

Forbrydervenlighed og Forbrydervenlighed er to Ting. De har desværre kun stiftet Bekendtskab med den uheldige Slags. Og hverken De eller jeg regner Pastor Mortensen* for en Autoritet paa det Omraade. Men De er, efter hvad jeg ved, en forstandig Mand, som bøjer Dem for Kendsgerninger. Gør en Rejse ud paa Heden til de „ferierende Tugthusfanger“, og Deres Syn paa mange Ting vil blive ændret. Spørg Dem for hos Hedeselskabet, og De vil faa at høre, at disse Folk leverer første Klasses Arbejde. Smag ogsaa kun paa Kosten, men Deres Kones er nu bedre! De vil træffe et aarvaagent Opsyn, og jeg tror saagar Jernstænger for Vinduerne. (Det vilde Pastor Mortensen ikke have syntes om!)

Og med Hensyn til „Skov-Johan“. Haanden paa Hjertet! — *vilde* det have været ganske utænkeligt, om han kunde være blevet et andet Menneske? Jeg vilde mene, at netop De vilde have haft nogle Forudsætninger for at hjælpe ham paa Vej, men De opgav ham jo straks! Jeg har ogsaa

* Bogens »Forbryderven«.

truffet „Skov-Johan“ i min Praksis, og hyggelig er han ikke, men hvorfor straks opgive?

Jeg har nylig læst Booker Washingtons Bog: „Op fra Slavestand“. Den vil jeg anbefale Dem. De møder her en Mand, som baade med Begejstring og tillige med det sundeste Omdømme har sat sit Liv ind paa at rejse en fornødret Race. Han er ikke blind for sine Landsmænds Fejl, men han har et stort Hjerte for dem. Og han tror slet ikke paa det Lægemiddel, som hedder Lynching.

Da jeg nu hører, at De paa Grund af Deres Teorier er blevet afsat fra Deres Embede og gerne vil oprette en Højskole, vil jeg foreslaa Dem at oprette en saadan for Forbrydere. De vil da frit kunne føre Deres Teorier ud i Livet (dog næppe Lynching!) Hovedfagene vil blive: Legemligt Arbejde, streng Disciplin og levende Kri- stendom. Jeg er vis paa, at De vil have udmærkede Betingelser for en saadan Gerning, og jeg lover Dem, at De inden ret længe skal faa et helt nyt Syn paa Forbryderne, naar De kommer dem paa nært Hold.

Deres ærbødige

Joh. Munck.

Som Formand for Fængselsselskabet fik M. ordnet Købet af *Adersbølgaard* ved Holsted (Jylland) til direkte Optagelse af løsladte Fanger fra Vridsløse. Senere bevilgede Staten 35,000 Kr.

*Adersbøl-
gaard.*

til en Bygning for ca. 40 Mand og Bolig for Forstanderen, *Thyssen-Hansen*, og Hustru; men i Foraaret 1911 fik M. 8 Maaneders Fritagelse for sit Embede og styrede selv Hjemmet til henimod Jul. Og her tænkte han sig sin Fremtidsgerning; dog Gud vilde det anderledes. — M. skriver dengang i „Nationaltidende“ om, hvordan han paa Adersbølgaard er bleven bestyrket i sin Tro paa, at ordnede Forhold med — som han skrev til „Lærer Urup“ — „Hovedfagene: Legemligt Arbejde, streng Disciplin og levende Kristendom“ — vel at mærke *uden* Fængselets Indespærring — kan opdrage Mennesker til et godt og nyttigt Liv.

Da skete der først paa Aaret 1912 det vidunderlige, at en enkelt Mand, som ikke ønskede sit Navn nævnt, men som bl. a. var interesseret i „Landevejens Børn“, gav Pastor Munck en stor Pengegave, saa han kunde virkeliggøre sin Plan: *selv* at aabne et stort *Hjem* for — ikke alene løsladte Fanger, men — *alle* hjem- og venneløse, som vilde ty dertil. Og den 23. Maj 1912 købte han Hovedgaarden *Møltrup* ved Vildbjerg St. og overtog den d. 1. Juli; men først da han blev løst fra sit Embede som Fængselspræst i Vridsløse, kunde han og hans Hustru d. 7. Oktober flytte dertil og frimodige og i Tro paa Gud begynde Gerningen dér.

Møltrup.

Og der blev saavist ogsaa Brug for begge Dele, baade Troen og Frimodigheden! Men de

blev givet Pastor M. i rigeligt Maal; det ligefrem lyser ud bl. a. af de Breve, han i disse første og i mange Maader vanskeligste Møltrup-Dage skriver til sine Forældre. I et Brev til sin Moder, dateret 23. Okt. 12, skildrer han først Dagens „Timeplan“ saaledes: „Jeg staar op om Morgenen et Kvarter før 7 og spiser Øllebrød og drikker Kaffe med Gutterne i Borgestuen Kl. 7, hvorefter jeg holder Andagt med dem. Kl. 10 drikker vi en Kop Kaffe i Spisestuen „en familie“. Kl. 12 spiser jeg til Middag i Borgestuen; S. og jeg præsiderer hver ved sit Bord. Familien spiser i Spisestuen samtidig. — Kl. 6 spiser M. i Borgestuen, mens jeg spiser med Familien i Spisestuen. — Om Aftenen samles man paa Salen, hvor der er Varme, til Oplæsning, forskellige Spil, Sang etc. Jeg er ikke altid tilstede; men hver Aften Kl. 9½ gaar jeg derover og holder Aftenbøn med dem. — De første Dage var ikke helt muntre. Jeg begyndte med — Misundelse! Paa Herning Banegaard mødte jeg en Broder til S., som havde faaet Plads paa Redaktør Kæmpegaards nye Optagelseshjem ved Vejle. Han havde nogle Prospektkort med af Faarupgaards Hovedbygning, der viste statelige Bygninger, rummelige, med Beliggenhed ved en dejlig Sø. — Og saa kom jeg her til de tomme Stuer, en gammel, mangelfuld Kasse, der skulde repareres og laves om, en Brolægning i Gaarden saa rædsom, at Ænderne svømmer i Søer derude, Uorden ude og inde, Si-

defløjen i miserabel Tilstand. Jeg kunde ikke faa de Prospektkort ud af Hovedet og led ligefrem derunder, om jeg havde handlet overilet. Men — Summa Summarum: Jeg tror, det er Guds gode Haand, som har ført mig hertil. Beliggenheden er afsides — ja, men netop derfor god, — vi *maa* bort fra Alfarvej for at leve i Ro, og Spiritus'en er vanskelig at opdrive, — mærkeligt, som denne Omstændighed giver Ro over Gemytterne. Møller kom Fredag med 10 fordrukne Stakler, — den ene af dem debuterede paa Vildbjerg Perron med at faa Krampeanfald af Drik. Det vakte jo Opsigt. Jeg tog Sagen ganske roligt, pegede paa Manden, som laa dør, og sagde til Stationsforstanderen: „Ikke sandt, den Mand dør trænger til at hjælpes! — hvad Forstanderen beredvilligt indrømmede. Fyren arbejder nu rask væk og er rask.“ — Senere i samme Brev fortæller M., at det Selskab, Møltrup var assureret i, ikke længer tør tage saa farlig en Risiko, hvorfor han venter at faa assureret i „Danmark“, men: „Jeg antager saa, at jeg paa Grund af de „særlige Omstændigheder“ kommer til at give dobbelt Takst; men jeg glæder mig til i den Anledning at skulle skrive et Brev til Bestyrelsen, hvori jeg vil gøre gældende, at *jeg* i Grunden skulde have Præmie fra „Danmark“ i Stedet for „Danmark“ fra mig, idet jeg jo rimeligvis ved min Virksomhed vil skaane dem for adskillige Ildebrande foraarsagede af Vagabonder! Er der ikke Ræson i denne Tankegang?“ — —

Den 15. Novbr. skriver han bl. a.: „Jeg er egentlig ganske uden Bekymringer, selvom jeg ved, at det bliver dyrt for mig at holde Hjemmet gaaende det første Par Aar.“ — Der er smaa Indtægter og store Udgifter; og mange af Beboerne er vanskelige Naturer. M. takker derfor sin Far, „det store Blylod“, „fordi jeg dog har faaet lidt i Arv af hans Sagtmodighed, og den har jo Forjættelsen. — Med Hensyn til den aandelige Side har vi ogsaa Brug for det sagte Mod, „her alt er smaat, og sent det gaar, som Hjertet sidder, Hjertet slaar.“ Men Draaben huler Steinen, og det vil lykkes, det er jeg vis paa. — Det er et dejligt Liv at leve, „mühsam aber lohnend.“ saa jeg er eders glade, taknemlige Dreng Johannes.“

•Meddelelser
fra Møltrup.

„Naar du gør et Gæstebud, da indbyd fattige, vanføre, lamme, blinde! Saa skal du være salig; thi de have intet at gengælde dig med“ (Luk. 14, 13—14).

Disse Ord af den hellige Skrift, hvormed Pastor Munck indleder det første Nummer af „Meddelelser fra Møltrup Optagelseshjem“ i Decbr. 1912, havde længe staaet fast prentet i hans Hjerte. Og han blev ikke ulydig imod dem; han adlød dem saa bogstaveligt som faa eller ingen og følte ogsaa Saligheden derved. Det saa og hørte hver den, som kendte ham i de faa Aar, han fik Lov at leve paa Møltrup. Det lyste ud af

hele hans Færd, det lyste i hans faste, milde Blik, hørtes af hans stiltfærdigt myndige Tale og saas af hans ranke Sikkelse, ja, selv i hans Gang og Bevægelser: „Salige er de barmhjertige, thi dem skal vederfares Barmhjertighed.“

Naar man vil skildre Munck paa Møltrup, kan det derfor ikke gøres bedre end ved at lade ham selv tale igennem ovennævnte „Meddelelser“, som han hvert Fjerdingaar udsendte til Møltrups Venner. I Medd. Nr. 1 fortæller han disse Venner, hvordan Tanken om et saadant Hjem er opstaaet hos ham:

„Under min 18-aarige Virksomhed som Fængselspræst paa Vridsløselille lærte jeg en halv Snes Tusinde Mennesker at kende af dem, som er kommet paa Livets Skyggeside, og jeg lærte dem at kende saaledes, at jeg kom til at holde af dem og at tro paa Muligheden af deres Oprejsning. Jeg saa ikke blot alt det grimme, som saa let falder Mennesker i Øjnene naar Talen er om Lovovertrædere; men jeg fik ogsaa Lov til at se saa meget hos dem, som kunde udvikles; fik Lov til at se ind i Hjerter, der var yderlig svage overfor Fristelser, fordi Synden var blevet det naturlige for dem, men som dog ogsaa kunde længes efter og række mod noget bedre og renere. Jeg saa, hvorledes Livet ofte havde taget haardt paa dem, og hvorledes de mange Gange slet ikke kunde klare sig overfor de Vanskeligheder, som de mødte paa deres Vej.

Og jeg fik lagt disse Menneskers Nød paa mit Hjerte, saa mit Liv kom til at tilhøre dem, saa jeg aldrig vil kunne svigte dem.“ — Videre fortæller han, hvor smerteligt det var at se dem efter Løsladelsen ofte blive hurtigt ødelagt igen, fordi de nu manglede den Støtte, de ikke kunde undvære. Og han fortsætter: „Og nu har Gud ad underlige Veje givet mig Lov til selv at tage det Arbejde op. . . . og jeg kan nu tage fat paa Virkeliggørelsen af de Tanker, som længe har groet i mit Hjerte. Om Arbejdet skal lykkes, derfor raader Gud. Vi tager vor Gerning op i hans Navn, vi ved, at uden ham kan vi intet gøre. Vi ved, at Gerningen er vanskelig, efter manges Mening umulig; men vi tror, at for Gud er alle Ting mulige. . . . Møltrup tilhører ham, er givet i hans Haand, han skal have hele Æren; men vi vil prøve paa at tjene ham glade og villige, og vi arbejder i Tro og med lyst Haab om, at der skal komme rig Velsignelse ud deraf. . . . Jeg ved som sagt, at der fra forskellige Sider rystes paa Hovedet af det, som vi har begyndt her paa Møltrup. Man taler om det haabløse i Gerningen, at der er intet Udkomme med de Mennesker. Man kan høre saa mange Udtalelser om, at disse Mennesker vil jo nu engang intet andet end drikke og drive, at den, som engang har faaet Smag paa Vagabondlivet, kan ikke rive sig løs derfra, — at de maaske en kort Tid vil kunne finde sig i Forholdene paa saadan et Hjem, men saa stikker de

af, og at der er intet andet at stille op med de Mennesker, end at sætte dem under Tvang, spærre dem inde, saa gør de da ikke Ulykker saa længe.

Jeg véd alt dette paa Forhaand og er ganske forberedt paa, at vi vil komme til at opleve noget saadant her paa Møltrup; men hvorfor skulde det afskrække os? Vi vil gerne tjene ham, som har givet den Anvisning: Gaa ud paa Stræder og Gader, gaa ud paa Vejene og ved Gærderne, og nød dem til at gaa ind, for at mit Hus kan blive fuldt! — Saa maa det ikke faa altfor stor Betydning for os, at der ogsaa er Sandhed i Ordet: De budne var det ikke værd. — Vi er fuldt forvisse om, at Gud vil, at dette Arbejde skal tages op, og saa vil han ogsaa give Evnerne og Midlerne dertil. Det tør vi ikke tvivle om. . . . Enhver, der er vokset op i et godt og kærligt Hjem véd ogsaa, hvilken Indflydelse det kan faa paa et Menneskes Karakter. Der er sikkert meget mere Magt i Minderne om Hjemmet, end vi til daglig forestiller os. Det er et saadant Hjem, vi er i Færd med at bygge her paa Møltrup. Min Hustru og jeg vil sammen med vore Medarbejdere fra Dag til Dag prøve paa at saa den gode Sæd i Hjerterne, og naar vi gør dette, har vi ogsaa Troen paa, at den gamle Forjættelse skal opfyldes: „Vi skulle høste i sin Tid, saafremt vi ikke blive trætte.“ — —

Dette, at Møltrup skulde være et Hjem, kom-

•Vore Grund-
sætninger. •

mer endnu stærkere frem i Muncks Stykke: „Vore Grundsætninger“. Han siger her: „Vi vil give dem, vi tager ind til os, *et Hjem*. Alt er i Grunden udtrykt i dette ene Ord. Dersom nogen nævner Ordet „Anstalt“ i Forbindelse med Møltrup, faar han med mig at gøre! — Det er slet ikke det, vore forkomne Venner trænger til. De har haft tilstrækkeligt med Anstalter at gøre før: Opdragelsesanstalter, Fattiganstalter, Drankeranstalter, Tvangsanstalter og Strafanstalter. Og alle disse Anstalter har ikke kunnet hjælpe dem.“ — De har isoleret dem, disciplineret dem og søgt at tvinge dem til at forandre Retning; „men det var dog en fremmed Magt, der mødte dem . . . overfor hvilken man ligesom maatte sætte sig til Modværge.“ — Og her fortæller M. et meget betegnende Træk, betegnende ikke mindst for Hjemmet Møltrups, d. v. s. for Muncks egen Indflydelse paa den, der kom i Berøring med ham:

„Der var en Kommune, som havde anmodet mig om at modtage en Mand, der ellers skulde være anbragt paa en Tvangsanstalt.

Da han blev ledsaget hertil, troede han, at han paany skulde ind i en Anstalt, og jeg saa ind i et Par fjendske Øjne, der tydeligt nok sagde mig, at om vi bildte os ind, at vi skulde faa Bugt med *ham*, tog vi mærkeligt fejl. Men Manden maa aabenbart have forregnet sig, for mildere Øjne end dem, han nu har, skal man lede længe efter, og han er en flink og dygtig Arbejder, som

vi allerede er rigtig gode Venner med. — Han var kommet ind i et Hjem — det var Hemmeligheden — og Hjemmet tog ham om Hjertet!

Møltrup er et Hjem og ikke en Anstalt, — skal med Guds Hjælp heller aldrig blive det. Men hvis nogen deraf vilde slutte, at saa er det nok et Sted, hvor alting gaar hulter til bulter — saa svarer jeg roligt: Den, som siger saaledes, maa være ganske uvidende om, hvorledes det staar til i et godt Hjem. Der kan Børnene frit faa Lov til at udvikle sig hver efter sin Ejendommelighed; men der er dog een Vilje, som raader, og een Aand, som sætter sit Præg paa det hele. — — Det er saaledes, vi har det her paa Møltrup. Vi har ingen Reglementer, ingen trykte Bestemmelser, men vi har en uskreven Lov, den Hjemmets Aand, som vi gerne vil skal sætte sit Præg paa vort hele daglige Samliv.“ —

Senere i samme Hefte siger han: „Glæder og Sorger gør Livet afvekslende for os, Vanskeligheder melder sig og bliver overvundne, Sejre og Nederlag skifter; men vi bevarer vort lyse Syn og Troen paa, at Værket skal lykkes til Guds Ære.“

Ja, dette „lyse Syn“ og Troen paa Sejr ved Guds Kraft var Guds uvurderlige Gaver til Pastor Munck. Uden dem havde Gerningen trods al Kærlighed været umulig; eller rettere sagt: de fulgte nødvendigvis med Kærligheden, den, som „tror alt, haaber alt, taaler alt — —.“ Men

mange, ogsaa troende Venner, kunde til Tider misforstaa dette „lyse Syn“, denne i dybeste og bedste Forstand barnlige Sikkerhed, og forveksle det med en Slags — Letsind!

Saaledes havde M. (i Medd. Nr. 2) skildret Foraaret paa Møltrup — i Naturen og i Sindene — og i den Anledning faaet et Par Breve fra Venner, som sagde omtrent dette: „Det er ganske kønt med al den Lyrik, men — men har Sagen ikke ogsaa en *anden* Side?“ — Herpaa svarer M. (i Nr. 3) under Overskriften „Skyggesider“ bl.a.: „Det er aabenbart Folk med Virkelighedssans, disse Venner, de spørger efter Realiteter, de vil vide Besked. Nuvel — — Jeg ser lyst, og jeg haaber stort, — kanske drømmer jeg ogsaa smukt! Hvis det ikke var saaledes, havde jeg vel næppe været her og havde vel aldrig turdet begynde paa denne Gerning. Men — hvis nogen tror eller tænker, at jeg gaar omkring med Bind for Øjnene som den, der ikke *kan* se og ikke *vil* se, tager han dog fejl.“ — Men: „Jeg behøver ikke at fortælle om alt det grimme og alt det mørke, som jeg møder hos mine forkomne Venner. — — Jeg har altid betragtet det som min Opgave at sige saa meget godt om mine Venner, som jeg med Sandhed kunde gøre, for at Mennesker kan naa til en retfærdigere Bedømmelse af dem og til mere Forstaaelse af deres Kampe og Vanskeligheder. Men altsaa — —: Jeg skal være Realist og skildre, hvad det er for nogle skrækkelige Til-

Skyggesider..

stande, vi lever under.“ — Og saa maa M. da bekende, at „der kan være bitre Timer og trange Dage, hvor man rigtig for Alvor bliver ydmyget, og hvor man bliver belært om, at man er et ret ubrugeligt Menneske. Sligt kan gøre ondt, men det er saa saare gavnligt! — — Jævne og rolige Dage har vi just heller ikke. . . . Liden Tue kan vælte stor Læs. . . . Det er ikke blot Krudttønder, der kan eksplodere, ogsaa Menneskesind kan gøre det. . . .

Noget af det, som gaar os dybest til Hjerte, indtræffer, naar det hænder, at en Plads eller to staar tomme ved Morgenbordet, — den paagældende er forduftet om Natten! — — Det gør ondt, fordi vi véd, at et saadant Menneske *altid* gaar ud i Synden igen.“

Videre fortæller M., hvordan han gennem Bestyreren for „Arbejde adler“-Stationen i Herning har faaet Møltrups Skudsmaal fra de forsvundne. De eneste, stadigt gentagne, Indvendinger er: „Man fik ikke Spiritus der, og man fik ikke sine Arbejdspenge udbetalt hver Maaned.“ Det, mener M., er et godt Skudsmaal, for han „kunde skrive et langt Kapitel om Penge og Brændevin.“ „. . . . Det *kan* jo ogsaa forekomme, at én kan blive uartig og uforskammet, at én ikke kan taale at blive vist tilrette og faa Sandheden at høre, at én kan tage saa mærkelig fejl af, hvem det er, som skal sige, hvorledes det skal være her i Hjemmet, og hvem der skal lyde, — og saa

kan der være Brug for megen Visdom til at tale et saadant Menneske til Fornuft....Men midt under alle Vanskelighederne holder vi fast ved dette, at vi *er* her jo netop for Vanskelighedernes Skyld, og vi vil ikke udenom dem, men igennem dem.“

Og heller ikke ved „Skyggesiderne“ kan M. fornægte sit lyse Syn og sin fornøjelige Humor; selv Møltrup's mange Rotter bliver for ham et Bevis paa, at det hele skal holdes oven Vande, for „man siger jo, at Rotterne plejer at forlade det synkende Skib,“ og trods al Forfølgelse synes de slet ikke at ville forlade Gaarden!“ —

*Det første Aar
paa Møltrup.*

Nu laa det jo nær for alle Skeptikere at tænke sig, at dette lyse Syn, denne gudsbarnlige Tillid nok gennem den vanskelige Gernings daglige Slid skulde faa sit Knæk; men saadan gik det ikke. Da Munck efter et Aars Forløb i Oktober 1913 ser tilbage paa den Tid, da han og hans Hustru begyndte, siger han: „Det var som en Gang ud paa Bølgerne, og det i dobbelt Forstand. Der var den økonomiske Side af Sagen, hele Spørgsmaalet om, hvorvidt Hjemmet overhovedet kunde bestaa. — Og der var Sagens aandelige Side, Spørgsmaalet om, hvorvidt det ikke var unyttigt Arbejde; om der kunde arbejdes med Haab om Oprejsning for disse Mennesker.“ Og Svaret, som han efter de Erfaringer, der er gjort i det forløbne Aar, kan give, er dette: „Det gaar an at komme, naar det er Gud, der siger: Kom! —

selv om det er ud paa Bølgerne, han kalder. . . . Vi har lagt vor Haand i den samme Haand, som greb Peder, og han har aldrig skuffet vor Tillid. Han vil heller ikke gøre det herefter.“

Han fortæller, at mange spørger ham: *Hvad lever I i Grunden af?* Og der gættes meget forskelligt om Muncks Formuesforhold. Mange paa selve Egnen mener, at han er „stenrig“; men paa hans gamle Hjemegn gaar der Rygter om, at han er paa Fallittens Rand!

„Sandheden ligger, som saa ofte, midt imellem. . . . Jeg er hverken Kapitalist eller Stodder; men jeg tror enfoldigt paa, at Gud er rig nok for alle dem, der paakalder ham, og jeg har oplevet, at dette forholder sig rigtigt.“ —

Mange har i Aarets Løb sendt Gaver til Hjemmets Drift, og mange har tilbudt at virke for Sagen, men ved ikke ret, hvordan det skal gøres. Derfor siger M.: „Mit Hovedprincip er dette, at jeg udelukkende ønsker *Frivilligheden* lagt til Grund. . . . vi ønsker kun Gaver, der kommer til os ad Frivillighedens Vej, fra Hjerter, der gerne og glad vil være med i Arbejdet. Intet Pres, ingen Agitation, ingen Reklame, det er vort Ønske. . . . Men nu Sagens aandelige Side — lykkes den? Jeg svarer et ubetinget Ja! Der er meget, som er mislykkedes, og der har været Oplevelser, der har gjort ondt. Men vi lever dog i sikker Forvisning om Sandheden af Frelserens Ord: Dersom du kan tro, skal du se Guds Herlighed!“

Af dette første Aars Erfaring nævner han:

1) Der er stor Trang til et Hjem som Møltrup.

2) Han har faaet det stærkeste Indtryk af, hvilken forfærdelig Magt Alkohol kan have over Mennesker.

3) Der skal god Tid til at hjælpe; derfor er det først krævede Mindsteophold paa 3 Maaneder forlænget til 6.

4) Meget smukt og godt kan vokse frem; navnlig Arbejdsviljen kan hurtigt skyde friske Skud. — Muncks første Aar paa Møltrup var i flere Henseender et særligt besværligt Aar. „Aller Anfang ist schwer!“ — Det var nødvendigt at opføre 3 nye Bygninger: 1) Mændenes Bygning med 75 Enkeltkamre, Læsesal* og Bolig for en gift Medarbejder, 2) Bolig for Lederen af Landbruget og 3) en Smedje. Desuden blev den østre Fløj af Gaarden ombygget til Spisesal, og forskellige Værksteder, Vaskehus m. m. blev indrettet. — Dette maatte nødvendigvis i nogen Grad hindre det aandelige Arbejdes Fremgang og den hjemlige Hygge, som Munck og Hustru saa meget ønskede skulde præge Livet dør. Det var jo ikke blot Stadighed og Arbejdsomhed, de forkomne Venner skulde lære, men ogsaa dette: at finde den Plads, som var beredt for dem i Guds

* denne blev hurtig omdannet til Soverum, naar her var overfyldt, da den kun blev til »et Sladrerum« med daarlige Beretninger fra fordums Dage.

Rige. Men der var jo ogsaa Haab om mere Ro til den Side af Livet, efterhaanden som der blev bedre Plads og mere Orden i de ydre Forhold.

I dette første Aar optoges der ialt 127 Mænd i Hjemmet; det mindste Antal var 3 lige i Begyndelsen, det højeste 49 — i Februar 1913; gennemsnitlig var der det første Aar 31 optagne daglig.

Egnens Folk var i Begyndelsen ret ængstelige ved Naboskabet; men det forandredes hurtigt, saa at mange søgte om Arbejdskraft fra Møltrup, og Munck betegner Forholdet til Egnens Beboere som *hjerteligt*.

Den 1. Novbr. 1913 indtraf det første Dødsfald blandt Møltrups „Sønner“: en ung Københavner, som havde ført et særligt omtumlet Liv i Drik og Dovenskab, paa Logihuse og Knejper, i Fængsel og paa Landevejen, men som omsider virkelig fandt sit *Hjem* paa Møltrup. Kort efter Ankomsten viste det sig, at han var stærkt angrebet af Lungetuberkulose, saa han blev indlagt paa Sanatoriet i Holstebro. Her var han et Aarstid, og baade Munck og Fru Munck besøgte ham jævnligt. Fru M. var hos ham, da han døde; men forinden var han „en ny Skabning“. M. slutter Beretningen om ham saaledes: „Atter var det oplevet, hvad David synger: „*Han* drog mig op af Fordærvsens Grav, af det dybe Dynd, og han satte mine Fødder paa en Klippe, han gjorde mine Trin faste.“ — Gud alene Æren!“

Imidlertid var Antallet af optagne stadigt

voksende; og de fleste af Mændene var ligesom Børnene i et Hjem ganske ubekymrede for, hvor Mad og alt skulde komme fra. Men efterhaanden som „Bordene blev længere“, voksede der dog hos enkelte en dyb Undren frem, og en af de ældste udbød engang: „Jeg har regnet mange Regnestykker i mit Liv; men dette Regnestykke kan jeg ikke klare. Nej, jeg *kan* knage' ikke forstaa, hvordan De kan føde os alle sammen.“

Selv siger Munck: „Jeg har under min System med de store Tal og Omkostninger fundet Hvile i dette: *Du, som har den store Flok at sørge for, du er jo selv Barn af din himmelske Fader, og derfor har du ogsaa Lov til at have den barnlige Tillid til ham, at han giver dig alt, hvad du behøver.*“

Da de væsentligste Bygnings- og Ombygningsarbejder var til Ende, begyndte man at samles om en god Anvendelse af Fritiden. Om Aftenen før Aftensang holdtes der Oplæsning og Foredrag paa Salen; andensteds undervistes der i Dansk; nogle samledes til Bibeltimer; der blev sunget flerstemmige Sange. En Kreds af de yngre dannede en Forening, „Det gemytlige Hjørne“, som dog ogsaa havde Alvor med i Spillet; den første Lovparagraf lød: „Hovedformaalet for Foreningens Medlemmer er at fremme alt godt paa Møltrup“; i dette Hjørne opstod ogsaa et Orkester, som rigtignok fra først

af maatte klare sig med Mundharper — og en Skabsdør til Tromme, men som siden blev forbedret med Violin, en rigtig Stortromme, Triangel m. m. — „Men,“ siger M., „hvad jeg mest har glædet mig over er, at jeg har haft den samme Oplevelse, som Nattergalen havde, da den sang for Kinas Kejser. Jeg har set Taarer i Menneskeøjne, har set ind i Hjerter, der længtes efter noget bedre. Og jeg giver Nattergalen Ret: Bedre Løn kan der ikke gives.“

Heldigvis føjede Gud det saadan, at, som Tallet paa optagne steg, saa øgedes ogsaa Skaren af dem, der slog Kreds om Arbejdet med Forbøn og pekuniær Støtte. I April 1914 skriver M.: „Vi lever glade og uden Bekymring. Skulde vi nære nogen Bekymring, maatte det være denne, at vi ikke skulde kunne staa Maal med al den Tillid, som vises os. Men det kan vi sige, at vi har en dyb Følelse af, at vort Ansvar stiger, jo større Interessen og Kærligheden til vort Arbejde viser sig at være. Vi vil gerne være tro i Gerningen, men føler saa ofte, hvor lidt vi magter. Og dog kan vi med Tak til Gud sige, at der er Fremgang — og vi arbejder med et lyst og glad Haab.“

I 1914 forsøgte M. — efter forskellige Opfordringer — at udvide Rammerne for Optagelse, som hidtil havde omfattet Mænd, der var kommen paa Afveje ved Drik, Vagabondering og Forbrydelse, til ogsaa at gælde Menne-

sker, som ikke just var hjem- eller venneløse, men sindslidende og aandeligt anfægtede. Og „Forsøget er lykkedes over al Forventning,“ siger han. „Møltrup har hjulpet to anfægtede til at tro paa Guds Naade imod dem.“ — Dog blev dette Forsøg snart igen forladt, vistnok fordi det paa anden Maade viste sig uheldigt, idet disse her omtalte optagne ofte var de andre langt overlegne i økonomisk Henseende, og en Klasse-delning ikke kunde praktiseres uden at skabe Misundelse og „sætte ondt Blod.“ —

Men midt i al Fremgangen var der én Vanskelighed, som begyndte at melde sig, efterhaanden som der var optagne Mænd, som gennem et længere Ophold havde givet grundet Haab om, at de nu havde baade Evne og Vilje til at leve Livet ret paa egen Haand — den samme Vanskelighed, som *alt* Redningsarbejde lider under: at skaffe saadanne Mænd et Arbejde og en Stilling. Dermed bad M. Venner rundt i Landet om at hjælpe; nogle hørte det, andre overhørte det, som det jo gaar. Men det er jo sandt, hvad M. i den Anledning skriver: *„Naar en Mand har vist, at han er villig til at tage fat paa et hvilket som helst Arbejde, saa fører han dermed Beviset for, at han ejer den Vilje, som kan sættes over mere.“*

*Dagligt Liv
paa Møltrup.*

Om dette skriver M. — Oktbr. 1914 — at det er paa én Gang det mest regelmæssige og det mest uregelmæssige, der kan tænkes. Na-

turligvis maa der i et Hjem med saa mange „Børn“ — dengang 65! — være en bestemt Plan for Dagen: bestemte Spisetider, bestemt Arbejdstid, Fritid og Sengetid; men ellers kan der møde saa meget uforudset, saa mange Overraskelser, behagelige og ubehagelige, saa det gælder mer end noget Sted, at „ingen kender Dagen, før Solen gaar ned.“ Han ligner derfor Livet paa Møltrup ved en Aprilsdag og citerer Bjørnsons Vers: „Jeg vælger mig April.“ — indrømmer, at lidt Rabalder kan der ogsaa falde af, men trøster sig ligesom Bjørnson overfor April med at: „I den bli'r Somren til!“

Derefter fortæller han:

„Vor Dag begynder Kl. 6. Saa runger vor Malmklokke ud over hele Gaarden og kalder os ud af Fjerene. 20 Minutter efter lyder det første Signal til Morgenmaaltidet, og Kl. 6½ kalder Klokken os til Bords. — Vi havde for en Tid siden Besøg af en Mand, som spurgte mig: „Naa, hvorledes gaar saa Deres Dag? De begynder vel med *Andagt*?“ Der fulgte et lille Blink i Øjenkrogen med Spørgsmaalet, og der var en lille Smule sarkastisk i Tonen.

Han fik et lunt Øjekast tilbage, og jeg svarede tørt: „Nej, vi begynder saamænd med *Øllebrød*. Saa faar vi en Kop Kaffe med et Stykke Sigtebrød, og saa holder vi *Andagt*!“

Jeg tror, at Manden og jeg ovenpaa dette blev helt gode Venner! — Ja, naturligvis kan vi

slet ikke undvære Morgenandagt. Hvad skulde vi ellers lægge til Grund for Dagen andet end at tage Guds Ord frem, bede om hans Velsignelse og synge en Salme?

— — —

Et lille Fyr paa Piben, en frisk Skraa, — saa lyder Klokken atter og kalder til Arbejde. Flokken spredes til Staldene, Markerne, Haven, Køkkenet, Værkstederne, Vaskebaljen eller Husgerning, og saa arbejdes der, til Middagsklokken lyder. Der er Appetit nok til at tage for sig af Retterne. Der er Fart over Køkkenpersonalet, som har travlt med at fylde Terrinerne, som flittigt tømmes. Vi spiser to gode, veltillavede Retter Mad og drikker Kaffen paa 20—25 Minutter, hvorefter der er en halv Times Tid til Avislæsning eller et lille Hvil paa Sengen. Saa fortsættes Arbejdet fra Kl. 1 til 6, hvorpaa Aftensmaaltidet indtages. Det bestaar af Smørrebrød med Mælk og The, og der kan faas lige saa mange Stykker Ekstramad, som der ønskes. Man tilkendegiver Antallet ved at række Fingre i Vejret, undertiden en hel Haand, ja, begge Hænder! Den, der tæller denne Skov af Fingre, maa undertiden tælle til mere end Hundrede. Der er Brug for den store Tabel paa Møltrup!

Om Aftenen tager „Højskolen“ fat. Vi vil gerne give vore Mænd Smag for aandelig Sysel, „fylde dem med noget godt,“ som en af mine gamle Lærere engang sagde til mig. Han

lærte mig al den Matematik, som jeg nogensinde har kunnet (og som jeg har glemt igen!), men hans Timer aflejrede noget i mig, som fik Betydning for mig.

Og lad kun alle Enkeltheder i vor Aftenundervisning, i vore Foredrag, Oplæsninger og Bibeltimer blive glemte, naar kun de maa tjene dette ene Formaal: at fylde dem med noget godt, at give dem Tilskyndelser i den rigtige Retning, at gøre dem modtagelige for det, der har Værdi, at afsætte Lag i dem, som kan tjene til at danne deres Karakter og gøre dem til Mænd. Hver Aften skal være et Tilbud til dem, skal være som en Kilde med rent Vand, der skal frugtbargøre den fortørrede Jord eller give den tørstige at drikke. Hver Aften skal der smedes Vaaben til Kampen mod alt det lave, at de kan blive rustede til Livets Strid.

Og naar vi saa kort før Sengetid har sunget vor Aftensang og bedt vor Aftenbøn, lægger Stilheden sig over Møltrup, og vi gaar trygt til Hvile i Troen paa, at Gud vil vaage og skærme vort Hjem for alt ondt.“

Det var nu „det regelmæssige“. Om det uregelmæssige fortæller M., at ligesom han engang som Fængselspræst havde taget den fornuftige Beslutning at holde fri hver Mandag Eftermiddag og ogsaa gennemførte det — to eller tre Gange! — saadan kan han ogsaa her paa Møltrup beslutte fornuftigt, at han vil have bestemt

Kontortid og en Tid, der skal være hans egen; men gennemføre det. — „Ak nej, jeg *kan* det ikke, og jeg — *vil* det for Resten heller ikke!“ Der kan indtræffe saa meget uventet i Dagens Løb: Der kan melde sig til Optagelse en ny Mand, som der skal tales indgaaende med for at faa at vide, om han virkelig ønsker at hjælpes eller blot vil drive videre; der er Konferencer med Medhjælperne om Indkøb, Fabrikation, Regnskaber og Afregninger, Overvejelser og den store Korrespondance, som „kan give én graa Haar i Hovedet.“ Og saa siger han: „Vor Opgave er den: at *tjene* de Mennesker, der tyer ind under vort Tag, — vor Vilje er: at være noget for dem, saa langt vor Evne rækker. *Vi vil jo dele Livet med dem!*“ Og: „Aldrig tabe af Syne det store Maal: *Sjælens Frelse!*“

Derfor bliver der for M. ingen privat Tilværelse, før alle „Børnene“ er i Seng Kl. 10, og selv om det saa kan være fristende at nyde Stilheden en Time eller to — fornuftigt er det jo ikke, for Kl. 6 næste Morgen kalder den ubarmhjertige Morgenklokke til en ny Dags Krav og Oplevelser.

Ogsaa ved dette, det andet Aars Slutning er Muncks „lyse Syn“ i Behold, saa han kan sige: „Vor Glæde er øget, vor Tro paa vor Sag er usvækket, vi har Tillid til Gud, til hans Magt og Naade, og vi har trods bitre Oplevelser mere

Tro paa Muligheden af vore svage Venners hele og fulde Oprejsning, end vi nogensinde tidligere har haft.“

Der er i dette andet Aar udsendt Mennesker, som han og hans Medhjælpere har Tillid til, og om hvem de véd, at de vil gøre Møltrup Ære; og han takker Venner rundt i Landet for den „Strøm af Kærlighed“, som har sat ham i Stand til at lukke Dørene op for en stadigt større Skare.

I en Artikel i Maj 1915 imødegaar M. meget bestemt de uretfærdige Beskyldninger, som ofte kunde høres: at Mænd af den Slags, han samler paa Møltrup, ikke kan eller vil arbejde. Dette vil han have slaaet „en forsvarlig Pæl“ igennem, fordi det er usandt. „Her paa Møltrup arbejdes der, og her arbejdes godt!“ siger han, og han dokumenterer det ud fra egne daglige Iagttagelser, fra Landbrugsbestyrerens Udtalelser og fra Møltrup Teglværk, hvor 10 af „Sønnerne“ arbejder blandt andre.

Med Hensyn til ellers at fortælle om Mændene paa Møltrup, da siger han: „Ja, var man Digter, saa man kunde fremtrylle en herlig Række af Kavallerer paa Ekeby, gik det endda an. Men med Kavallererne paa Møltrup er det en vanskeligere Sag. De er nutidige (mange Gange ogsaa utidige!), og det er som bekendt ikke let at skrive Historie om sin Samtid. —

(1915)

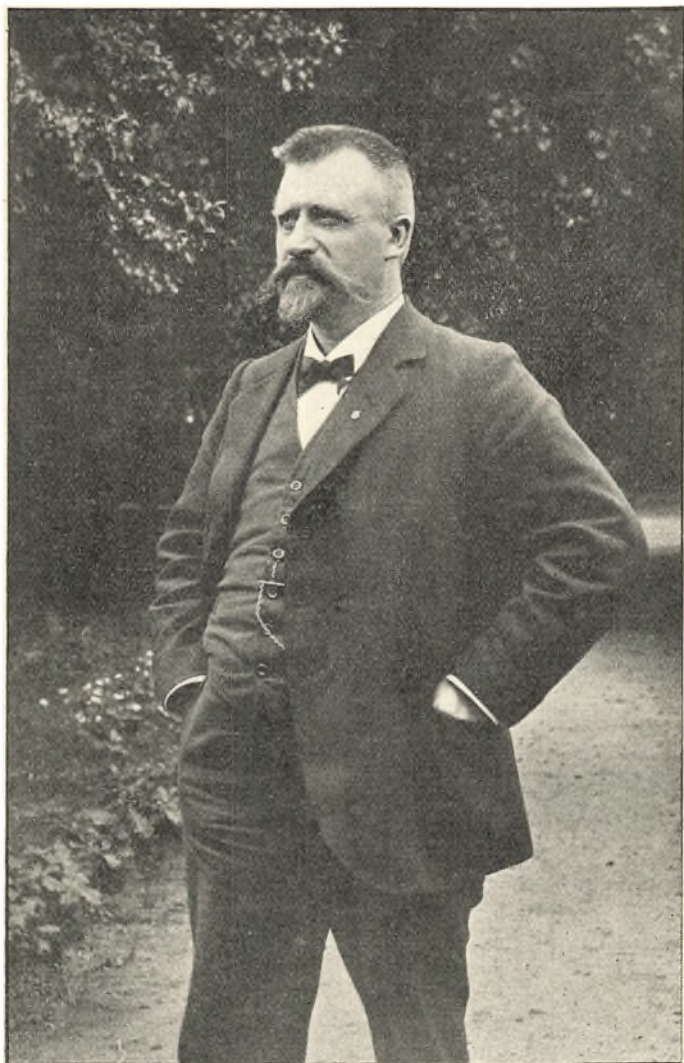
„Vore Mænd“

„Men,“ siger han, „der skal ikke her paa Møltrup lyde nogen Jeremiade over Menneskers Daarligdom og Ynkelihood.“ Den kender han godt nok, men overlader til andre „at slaa paa de Strengene“. Og han fortsætter: „Vi skal leve af det, der lykkes, og det er en Glæde at kunne sige, at vi hidtil i saa Henseende har faaet, hvad vi kunde leve af!“

Bl. a. nævner han en Mand, som i en Snes Aar ikke havde bestilt andet end at sidde i Tvangshuse, paa Fattiggaarde og Logihuse, drevet, drukket, betlet, været en Bølle, og som til Møltrup medbragte et slemt Vidnesbyrd om, at han var ganske umedgørlig og yppede Klammeri overalt. M. forstaar ikke hvordan, men paa Rejsen dertil maa han have sat alle disse fæle Egenskaber til; de har nu kendt ham i et Aar som en rar, godmodig og fornøjelig Mand, ædruelig, flittig og opsat paa at glæde andre! — Kun har han beholdt Evnen til at slaa en proper Næve, men vil sikkert i Fremtiden „kun bruge denne propre Næve til at slaa et gevaldigt Slag for Møltrups Ære!“

Saadan, siger han, har de en lang Række af „Sønner“, som gør dem Glæde.

Munck selv blev syg af Ischias i Julen 1914 og maatte de første to Maaneder af 1915 „styre sit Kongerige“ fra Sengen og Lænestolen; det efterfølgende Foraar blev der atter travlt med Byggearbejde. Der blev opført en Funktionær-

JOHANNES MUNCK I HAVEN

holig (den nuværende Forstanderbolig) og en Bygning til Børstenbinderiet, som det gik godt frem med; begge Bygninger blev opført af Gaardens egne Folk.

En Del af Haven blev anlagt og et stort nyt Stykke inddraget til Køkkenhave; og M. fik indrettet sit Kontor, saa det kun havde én Dør. Før var der tre, som tit gik op paa én Gang, saa han udbryder lettet: „Jeg synes nu, at det er en hel Herlighed at leve!“

Opdragelse.

Naar man vil lære „Munck paa Møltrup“ at kende, som han var, — naar man undrende spørger, hvordan det var ham muligt ikke blot at holde sammen paa, men virkelig at *samle* sin brogede Skare af „Sønner“ — til Tider op imod 80 Stykker! — til et *Hjem* — saa maa man høre, hvad han skrev i „Meddelelser“ i April 1916 om „Opdragelse“; dèr har man Løsningen paa Gaarden, og dèr har man — *Manden*. Denne Artikel lød i sin Helhed saaledes:

„Det er sikkert almindeligt erkendt, at blandt de mange Kunster og Videnskaber her i Verden er *Opdragelsens Kunst* en af de vanskeligste. Hvorfor skulde den ellers saa tit mistykses for os Mennesker? For at kunne være en ret Opdrager kræves der megen *Visdom*, et indgaaende og fortroligt *Kendskab til den menneskelige Natur* baade med dens gode og dens daarlige Anlæg. Og

der kræves en stor *Udholdenhed*. Opdragelse er jo ikke noget, man bliver færdig med paa én Gang, men der skal mange Aar til. Der skal rettes og vejledes i store og smaa Ting, man maa aldrig blive træt eller opgive Haabet. Og derfor er ogsaa noget af *den store Kærlighed* nødvendig, den, som baade forstaar at tugte paa rette Maade og at vise den rette Overbærenhed, naar det er denne, der kan føre til Maalet.

Det er *ikke nok med den gode Vilje*. Hvis den var tilstrækkelig, vilde sikkert ikke saa mange Menneskeliv mislykkes. Vi, som har Børn, vil jo dog saa gerne, at de skal blive bedre, renere og stærkere end vi selv, at de skal kunne undgaa de Skær, hvorpaa *vi* strandede, at de maa naa frem til det, *vi* ikke naaede. Og saa ser vi dog undertiden *det* gaa igen hos dem, som vi selv saa gerne havde villet være af med, vi ser med Smerte, at vi havde ikke det rette Greb paa at vejlede dem, og at Resultatet kun blev saa som saa.

Men gaar det saaledes med det grønne Træ, hvorledes vil det da gaa med det tørre? Er *det* at opdrage Børn en Kunst, som er svær, hvor meget vanskeligere er det da ikke at opdrage Mennesker, hos hvem det bløde og bøjelige forlængst er blevet afløst af det kantede og stridige, og som er blevet gamle nok til at mene sig selv kloge. Og er det vanskeligt at opdrage en Børneflok i et Hjem, en Søkendeflok, hvor stor eller lille den nu kan være, hvor meget besværligere er det da

ikke at opdrage Møltrupbørnenes store sammenbragte Flok, der tæller mellem 70 og 80 Sjæle! Her skal der endda raades Bod paa, hvad der blev forsømt af Opdragelse i fordums Tider, og her skal der mange Gange drages op af dybe Brønde af Synd og Forvildelse.

Jeg peger paa Opgavens Storhed — ikke for at sige, at vi er dygtige nok til at gennemføre den, — ak nej, Gerningen her skal nok belære os om, hvad vi formaar! — men for at sige til vore Venner, at vi trænger til, at deres Tanker og Forbønner maa følge os i vort Arbejde, om dette skal lykkes.

Her skal der megen Visdom til, intet mindre end den „Visdom herovenfra“, som Apostelen Jakob taler om. Han var nok en god Opdrager, den Mand, som var sat til Vejleder for den første Menighed. Men blandt alt det, han har lært mig, er der dog intet, som synes mig vigtigere og rigtigere end dette, som han kalder *Visdommens Sagtmodighed*, og jeg forstaar ham saa godt, naar han siger, at Visdommen herovenfra er upartisk. Begge Dele har vi saa haardt Brug for i vor Opdragergerning her paa Møltrup, baade Sagtmodigheden og Upartiskheden.

Hvor behøves der megen Varsomhed overfor de stridige Sind, som vi saa ofte har at gøre med her i vort Hjem. Er der noget, som er et fælles Kendemærke for vor „Børneflok“, saa er det en sørgelig Mangel paa Selvbeherskelse. Der sidder

en Trolld i mange af dem, og ved den svageste Berøring paa Knappen farer Trolden op af Æsken! Ja, var det endda kun en Legetøjstrolld, saa kunde man jo snart faa Bugt med den; men det viser sig desværre ofte, at det er en veritabel ond Aand, som baade har Næb og Klør, og som kan rase ganske alvorligt. Og hvis man nu vilde betale med samme Mønt og i Kraft af Bevidstheden om, at man er den stærkeste, vilde slaa til, saa kunde man vinde en let købt Sejr — og vilde i det samme lide et Nederlag! Thi det er jo ikke vor Opgave i det ydre at vise vor Overlegenhed, at ville herske over dem, der er betroet til vor Om-sorg, men det, der skal opnaas, er, om vore Ven-ner kunde hjælpes til at vinde Sejr over *sig selv*, lære frivilligt at bøje sig, fordi de erkender, hvad der er ret og rigtigt. De har som oftest gennem mange og lange Aar trællet under deres eget hastige Sind, og det har været deres Ulykke. Men møder de Vidsommens Sagtmodighed, kan de af-væbnes, og da bliver det baade til Glæde for dem selv og til en endnu større Glæde for os andre, fordi vi bedre véd, hvad en Sejr over Selvet betyder.

Vi vil ikke den udvortes Overlegenhed i vor Opdragergerning, men vi vil Overbærenhed. Og den er nødvendig, ganske uundværlig. Aldrig maa vi glemme, hvorledes de er stillet, hvor uendelig meget de har at kæmpe med. Vi maa ikke stille for store Fordringer til de brudte Viljer, vi maa

ikke undres over, at der kan lides Nederlag. Men naar Sagtmodigheden møder dem, saa bliver den en Løftestang, der kan drage dem op og lede dem paa Vej. Og lad der komme hundrede Nederlag, — blot de fører i den rigtige Retning, saa kan ogsaa de blive til Velsignelse. Der kunde skrives en *Nederlagets Psykologi* ud fra mine Erfaringer her paa Møltrup. Der kunde fortælles om Mennesker, som netop gennem Fald og Nederlag lærte det, der var nødvendigt for dem til Oprejsning, og som derigennem fik Lænkerne brudt.

Det er ikke den letteste Vej, thi det gør ondt at se et Menneske handle ilde med sig selv. Men skal man opdrage Mennesker til at leve Livet, saa sker det ikke ved at lægge dem i Bomuld og skærme dem saaledes, at ingen Vind kan blæse paa dem. Nej, de maa møde Livet selv og vælge mellem godt og ondt. Jeg er glad over, at Møltrup ikke ligger fjernt og afsondret i en Krog, hvor Verdens Fristelser kun kendes af Navn. Vel vilde det forskaane os for mange bitre Oplevelser, om f. Eks. Brændevin ikke var til at faa i mange Miles Omkreds. Og det vilde være ulige lettere, om man forpligtede de optagne til et frivilligt Klosterliv paa et eller to Aar, saa at de slet ikke kom i Berøring med den onde Verden. Men hvad vilde der opnaas ved et saadant Drivhusliv? Ak, jeg har altfor ofte set det under min Gerning som Fængselspræst, at der vel kunde skyde Blade og Blomster frem; at der kunde vækkes Længsler og fat-

tes gode Forsætter; men naar saa Frugten skulde vise sig i et nyt Liv derude, saa visnede den ofte ved det første kolde Pust, der mødte den fra Verden. Nej, Ansigt til Ansigt med Livet selv, med dets Fristelser og Kampe! Og lides der saa Nederlag — og det gør vi jo alle! — saa er det ikke *det*, der er det afgørende. Nej, det afgørende er, om der mod den, som lider Nederlaget, er udrakt en Haand, som vil hjælpe den faldne tilrette med Sagtmodighedens Aand, med den Visdommens Sagtmodighed, som er fuld af Barmhjertighed og Overbærenhed og Kærlighed.

Vi vil gerne paa Møltrup række en saadan Haand ud til vore svage Venner, og vi *har* gjort det — og vil blive ved at gøre det, saa længe vi ser nogen Mulighed for Oprejsning hos dem. Der er jo én, som har sagt et Ord om at tilgive syv Gange halvfjerdsindstyve Gange. Og han giver en Forklaring til dette Ord ved at sige: „Dersom din Broder synder syv Gange mod dig om Dagen og vender syv Gange tilbage til dig om Dagen og siger: Det fortryder mig, — da skal du tilgive ham.“ Her er vi ved Kærnepunktet af den Opdragergerning, vi gerne vil udføre i vort Hjem; her er den Rettesnor, som vi gerne vil følge, saavidt det staar til os. At vise den rette Udholdenhed overfor de Mennesker, som er betroet til vor Om-sorg, dermed staar og falder det hele. Og der kan tit være en lang, lang Vej fremefter. Der har som oftest hos vore Mænd været en Udvikling i

Synden gennem mange Aar. Skal der bødes paa den, maa vor Opdragelse være rettet paa en langsom Udvikling, paa at faa de dybe Rødder luget op. Vi maa have Tid dertil, og vi indretter os derpaa, saa vist som vi ikke, saa længe de og vi lever, vil opgive nogen af dem, der tager deres Tilflugt til os.

Naturligvis kan der komme Tilfælde, hvor vi maa sige til os selv: Her kan vi ikke hjælpe, vi har prøvet og prøvet, og det er slaaet fejl Gang paa Gang. Naar et Menneske ikke *vil* hjælpes, men kun tænker paa at ødelægge sig selv og paa at bringe andre i Fristelse, saa kommer omsider den Stund, hvor baade han og vi forstaar, at nu er det bedst, at vore Veje skilles. Saa maa han prøve, om han ad andre Veje og paa andre Steder kan naa til Oprensning. Men hvis det bare bliver værre med ham, og han saa igen i sin Elendighed vender tilbage til os og siger: Det fortryder mig, — saa er vi rede til at tilgive ham og atter færdige til at tage fat dèr, hvor vi slap. Vi er endnu langt fra naaet til de syv Gange halvfjerdsindstyve Gange med noget Menneske.

Og som det har sig med Hensyn til en Mands Tilbagevenden til Møltrup, saaledes ogsaa med Hensyn til det daglige Liv her i Hjemmet. Der kan blive Brug nok for Tilgivelse! Det onde Sind kan rive og slide i sit Offer og gøre ham til en alt andet end behagelig Fremtoning. Men naar Uvejret er ovre, og han saa — undertiden paa en

nok saa snurrig Maade — kommer for at „stikke sin Undskyldning“, hvem er saa vi, at vi ikke hjertelig gerne falder ham om Halsen og forsikrer ham, at alt er glemt.

Udholdenhed skal der til, for at vor Opdragergerning skal lykkes, baade Udholdenhed i Haab og Udholdenhed i Tilgivelse. Og saa maa vi lære at vente paa den belejlige Tid. Der var i gamle Dage en romersk Feltherre, som hed Fabius Cunctator. Han havde faaet sit Tilnavn „Nøleren“, fordi han ikke straks angreb Fjenden, og i Rom blev man utaalmodig, fordi han trak sig tilbage og undgik Slag. Men han ventede kun paa det rette Øjeblik, og saa slog han til og vandt Sejr. — Det er den Slags Krigskunst, vi ofte maa øve her paa Møltrup, og den har mange Gange bragt Sejren hjem. Saalænge Sindet er i Oprør, er der intet at stille op; men naar de vrede Bølger har faaet Tid til at lægge sig, er det rette Øjeblik kommet, hvor alt kan bringes i Lave igen.

Og saa maa vort hele Arbejde være grundet paa intet mindre end Tillid til de Mennesker, blandt hvilke vi har vor Gerning. De dybe Skuffelser, som mange Gange møder os, maa ikke gøre os bitre og faa os til at tabe Modet. En Opdrager, som ikke har Tillid til det Stof, han arbejder med, er ingen Opdrager. Vi *maa* have — og vi har — Tillid til de Muligheder, som findes hos dem, vi samler om os, selvom disse Muligheder ofte er dækkede af et Lag af tilsyneladende

Umuligheder. Og jeg kan tilføje: Vi har denne Tillid bygget paa Virkelighedens faste Grund, fordi vi Gud ske Lov mange Gange har oplevet, at det umulige blev muligt. Og underligt lyder det maaske, men det er dog sandt: Min Tillid til Muligheden af Menneskers Oprejsning er vokset ved alle de Skuffelser, jeg har maattet opleve her paa Møltrup. Jeg kan ikke forklare mig det selv; men Grunden er maaske den, at jo mere jeg har set af menneskelig Ynkelihood, — hos mig selv og hos andre — des mere har jeg lært at stole paa Guds Kraft og at bygge paa hans Almagt og Naade.

Men om jeg havde Tro, saa jeg kunde flytte Bjerger, og om jeg vidste alle Hemmeligheder og havde al Kundskab i Opdragelsens svære Kunst, men ikke havde Kærlighed, da var jeg intet. Kærligheden maa være det første og det sidste, den Kærlighed, som er langmodig og velvillig, som ikke er fremfusende og ikke søger sit eget.

Hvor trænger vi til at fyldes mere med den her paa Møltrup, for at vor Gerning kan lykkes!“

Den, som har set Pastor Munck færdes til daglig blandt den forskelligartede Flok paa Møltrup, véd, at han ikke alene *stræbte* efter at leve og at opdrage efter de Grundsætninger, han her har fremsat, men at det lykkedes ham i en ganske usædvanlig Grad, baade som Følge af hans

af Naturen vindende Væsen, hans stilfærdigt lune, milde og dog saa velgørende friske og mandige Væremaade og ved den Kraft, han daglig hentedede hos sin rige Fader i Himlen, og som gjorde ham saa usvigeligt sikker paa Guds Velsignelse over hans Gerning. Og det er ikke „Lyrik“ eller overdreven Ros, men noget, som selv den mest nøgterne og mest haardhudede af dem, der lærte hans Opdragelse at kende, *maa* indrømme, om han da vil være ærlig: at M. virkelig havde — og praktiserede! — „Visdommen herovenfra“ med baade Sagtmodighed og Upartiskhed; at han havde et indgaaende og fortroligt Kendskab til den menneskelige Natur, en stærk Udholdenhed og meget af *den store Kærlighed*, som ikke søger sit eget!

At der kunde være dem blandt de mange, som det kunde „lykkes“ at misbruge denne hans Sagtmodighed og uselviske Kærlighed — det bliver *deres* Skam og ikke hans!

Det er ogsaa ganske bogstaveligt sandt. at naar én havde forbrudt sig og kom for at „stikke sin Undskyldning“, saa kunde M. „falde ham om Halsen“ — og alt *var* glemt. — En og anden af „Sønnerne“ husker vel endnu, hvordan M. ogsaa, naar vedkommende havde misbrugt en Fritur til Herning eller andensteds, var falden tilbage i den gamle Fristelse og nu laa elendig og med en forpint Samvittighed — kunde ofre sin haardt tiltrængte private Hvile- eller Sovetid og en Time

eller mer sidde ved hans Seng' og tale med ham eller knæle paa Gulvet i hans kolde Kammer og bede for ham om Hjælp ovenfra. Og det var Alvor; „gudelig Snak“ og fromme Fagter var M. en Pestilens.

Overvejelser. I December 1917 skriver M. om, hvordan de naturligvis paa Møltrup ikke har kunnet undgaa at mærke Dyrtiden. Udgiften til en Mands daglige Kost er steget til 77 Øre; men — „Dyrtidens *Tryk* har vi hidtil ikke mærket,“ fordi Gud gennem Venners Hjælp har holdt Bekymringerne nede, saa Dørene endog stadig har kunnet holdes „paa vid Gab“.

Men saa spørger han: „Har vi Lov til at gøre vort Hjem større? Er det ikke allerede for stort? — Vil det ikke miste Karakteren af et Hjem?“ — Han svarer selv herpaa: „Livet selv faar regulere, hvor stort eller hvor lille vort Hjem skal blive.“ Men: „Hjemmets Aand maa ikke jages paa Flugt ved Synet af de mange Mennesker.“ Han er klar over, at det *kan* ske; men at det *beholder* at ske, har endnu ingen overbevist ham om. Dette er for M. et meget afgørende Punkt, fordi det netop er Hjemfølelsen, saa mange af Mændene har sat til og igen skulde lære at sætte Pris paa. Derfor siger han: „De aabne Døre, den altid frie Adgang, det staar for mig som det vigtigste af det hele: fordi det i sig rummer Tilbud-

det om at blive lukket ind, er som den aabne Favn mod alle Hjemmets Beboere.“

Ogsaa derfor mener han, at skal Hjemmet udvides, maa det ske ved at opføre mindre Hjem, hvor de kan bo, som hører sammen. Hans Plan er derfor den: ikke at fortsætte med „Kassernebygning“, som er god til sit Brug, „den sigter Stoffet og fremhjælper Orden og Disciplin.“

Men: „Vi vilde gerne sættes i Stand til at lade Eleverne rykke op i en højere Klasse, hvor de efter vel overstaaet Eksamen kunde faa flere Bekvemmeligheder og mere Hygge.“ — Hans Fremtidshaab er derfor saadanne mindre Hjem til 10 — 15 Mennesker; det vil hjælpe til at bevare Møltrup som et virkeligt Hjem.

Ved denne Tid var man ogsaa andensteds begyndt at tage Pastor Muncks Tanke op med Indretning af Hjem efter Møltrups Forbillede, f. Eks. „Kirkens Korshær“s i Nærheden af København, og paa Lolland, hvor Fru de Neergaard indrettede „Fuglsang Optagelseshjem“, det nuværende „Sønderskovhjem“, for ca. 20 Mand. Det sidste besøgte M. i Oktbr. 1917 og glædede sig derover.

Den 1. Juli 1917 havde Møltrup jo bestaaet i *Fem Aar.* 5 Aar, og i Maj 1918 giver M. en Oversigt over, „hvad der er kommet ud af“ dem. Han siger heri, at han kunde gøre det paa en af to Maader:

- 1) Give en tør skematisk Oversigt med en hel

Mængde Tal, som statistisk skulle godtgøre, hvad der er udrettet; men, siger han, „selv om Statistikken kan være en udmærket Videnskab, gaar det dog ikke an at bygge alt for fast paa den i et Arbejde som vort, hvor det drejer sig om Menneskers Oprejsning.“

Eller: 2) Give en Oversigt over Femaaret ud fra egne personlige Indtryk og Erfaringer; men han vil heller ikke mistænkes for at „se gennem farvede Glas“. — Han vælger derfor *begge* Fremgangsmaader. „Jeg vil lade Tallene sige, hvad *de* formaar, og saa vil jeg selv føje til, hvad de ikke formaar at tale med om.“

I de fem Aar havde der ialt været 451 Mennesker paa Møltrup; men da mange havde været der flere Gange, blev det ialt 775 Optagelser. Det var Mænd i alle Aldre fra ganske unge under 20 Aar til gamle paa over 70, dog flest mellem 30 og 40; Størsteparten hjemmehørende i København eller Jylland. Dette og mere kan Tallene fortælle; vanskeligere bliver det, naar det skal siges, hvilken Betydning Opholdet har haft for de 451. „I et Arbejde som vort,“ siger M., „skal man vogte sig for at fastslaa „Resultater“..... Jeg vil i min Bedømmelse gerne være saa nøgtern og sand, som jeg formaar, og holde al Lyrik borte.“

Saa nævner han, at af de 451 er 10 døde. Paa anden Maade er 192 „bleven borte“ for ham, og selv om det hedder: „Skik dig vel — det spørges

mindst“ — tør han dog ikke bruge det om de fleste af dem.

Med 75 gaar det daarligt; men: vi har ikke opgivet dem!“

62 „staar paa svage Fødder — mangler Karakter og Modstandskraft.“ Af dem vil mange før eller siden vende tilbage, og „de vil altid faa en god Modtagelse!“

En mere livlig Forbindelse har de med 36. Udtrykket „Skikker sig vel“ bruger han om 29; de er kommen tilbage til deres Familie eller har i længere Tid været i Stilling. Skriver ikke selv ofte, men andre fortæller om dem, at det gaar dem godt.

Saa er der 47 tilbage. „Dem har vi Glæde af,“ siger han. „Naar Modet undertiden kan falde, naar bedrøvelige Tanker melder sig med Spørgsmaal om, hvad der egentlig kommer ud af det hele, saa kan det hænde sig, at en af disse Skikkelser kommer frem for Tanken og siger: Her er jeg! Eller der kommer Brev fra en af dem, eller han kommer selv lyslevende med et mildt Ansigt og en god Samvittighed ind ad Døren og spreder ved sin blotte Nærværelse alle de mørke Skyer. Og er de 47 kun en Tiendedel — saa er det dog næsten, som om ens Hjerte vil paastaa, at hver af de 47 gælder for 10!“

Til sidst nævner M. en lille Flok paa 17, som for ham har særlig Interesse: de har opnaaet betinget Benaadning for Straf imod at være paa

Møltrup en vis Tid — fra $\frac{1}{2}$ til 2 Aar — og opføre sig godt. Og det er lykkedes for de 15, men ikke for de 2. Den ene af disse havde ogsaa været straffet 70 Gange (!) og gik bort samme Dag han kom; den anden var en gammel Tugthusfange, som gennem mange Aar havde vænnet sig til Tilværelsen dør og foretrak det! Han forsvandt efter kort Tid og — fik sit Ønske opfyldt!

Men de 15 er dog for M. Bevis paa, at „den Vej at ophjælpe Mennesker — udenom Fængsler og Tvangsanstalter — er farbar. Der er saavist ingen Skade sket ved at lade disse Mænd være undergivet en mildere Behandling — tværtimod er der kommet Velsignelse ud deraf, da flere af dem er blevet oprejste Mennesker.“

M. slutter Femaars-Beretningen med at sige, at meget er blevet forandret i den Tid; men: „Een Ting er der ikke sket nogen Forandring med i Aarenes Løb: *Retningslinjen har bestandig været den samme!* Vi har ønsket at give alle dem, der tyede ind under vort Tag, et *Hjem*, hvor de kunde møde noget af Guds og Menneskers Kærlighed. . . Vi véd saa usvigelig sikkert, at Arbejdet er et Arbejde, som skal gøres.“ Og: „Vi har meget at sige Gud og Mennesker Tak for.“

Naa, nu kommer det! tænker man, nu slaar „det lyse Syn“ Revner! — Ja, trange Tider kom der paa Møltrup, „den spanske Syge“, som hærgede Landet, gik jo ikke Møltrups Dør forbi; kun

Trange
Tider.

ganske faa af den store Flok gik helt fri, som man kan tænke sig, hvor saa mange bor tæt sammen. En Tid laa 30 til Sengs, flere meget syge; en af de „gamle“, som det var gaaet godt, var hjemme paa Besøg, blev syg og døde — med Muncks Haand i sin; Fru M. lukkede hans Øjne. En anden var rejst kort før Epidemien kom og døde ude. En tredje døde paa Bispebjerg Hospital, hvor, underligt nok, M.s Datter, som er Sygeplejerske, plejede ham en Tid. Og en fjerde døde paa H. Sygehus. „Det har knebet med at bevare Glæden og Frimodigheden,“ siger M. „Vi, som til daglig Brug har den Opgave at lære vore Venner at leve, vi har i den sidste Tid staaet overfor den Opgave at lære dem at dø, og jeg ved næsten ikke, hvad der er den vanskeligste af disse to Ting. Men jeg véd, at vor Kærlighed til de to deroppe paa Kirkegaarden er intet imod den Kærlighed, hvormed vor Frelser har elsket dem. Og jeg tør tro, at de begge rakte efter den Haand, som var udrakt imod dem.“

Senere siger han: „Ak, kunde man lære dem at leve, saa lærte de vel ogsaa at kunne dø! Men det har været trange Tider for os ogsaa med dette. Thi det er tungt at se, at det gaar tilbage i Stedet for fremad.“ Og saa nævner han to, som det for Alvor er gaaet tilbage med, skønt de begge havde været nær ved en hel Oprejsning. „Trange Tider, ja, og vore Venner vil forstaa, hvad vi derfor alermest trænger til!“

PASTOR MUNCK OG FRUE I HAVEN PAA MØLTRUP

Se, alt dette kunde jo tyde paa, at nu var alt ved at blive mørkt for Munck og Hustru; og sikkert er det, at havde det før omtalte „lyse Syn“ — det, der ser opad! — ikke været Grundlaget, saa var der nu al mulig Grund til at fortvivle. Men hør saa Slutningen om de trange Tider: „Men nu skal I ikke mene, at vore Medarbejdere og vi heroppe har tabt Modet. — Der er en forunderlig Styrke i dette at vide, at vi — trods alt — er paa rette Vej, at dette Arbejde skal gøres, om der end kommer nok saa mange Trængsler. Lad der være mørke Skyer, Sol er der ogsaa!“

— — —

Efter at have omtalt en enkelt Kvindes Gave paa 10,000 Kr. som „Begyndelsen til en Bolig for de gamle Venner paa Møltrup“ og Fremtidsplaner om en hel Maattefabrik, sluttede M. disse „Meddelelser“ fra Decbr. 1918 saadan: „Nuvel, det kan være kønt at drømme stort, — jeg tror, at Møltrup Optagelseshjem aldrig var blevet til, hvis vi ikke havde haft den Evne, — og noget af Drømmen vil vel nok gaa i Opfyldelse; men hvad der ikke er Drøm, men levende Virkelighed, det er, at med os staar en sjælden trofast Venneskare, som bygger med paa Værket, og som vi siger en inderlig Tak for al Kærlighed og Opmuntring i Arbejdet.“

Møltrup pr. Vildbjerg, Decbr. 1918.

Marie og Joh. Munck.

Sidste
Levetid.

Ovenstaaende er de sidste „Meddelelser fra Møltrup Optagelseshjem“, som Pastor Munck selv udsendte. — Den 17. Septbr. 1919 fejrede han og hans Hustru deres Sølvbryllup blandt Slægt og Venner i København; straks efter Hjemkomsten til Møltrup den 26. Septbr. blev Munck syg; det var en Galdestenslidelse. Han kom op igen og havde det nogenlunde, men blev faa Dage efter mere syg, laa en Uge hjemme og blev saa kørt paa Sygehuset i Herning, hvor han var fra 15. Oktbr., til han døde den 20. Novbr.; en Tid saa det ud, som om han skulde komme sig; han gik oppe og ventede paa at blive opereret, men fik saa det ene Anfald efter det andet og havde stadig Feber. Det var derfor under vanskelige Forhold, han blev opereret den 14de, og de sidste 6 Dage var svære for ham og hans nærmeste. Om denne Sygdomstid skriver hans Hustru, Fru *Marie Munck*, i „Meddelelser“ for Decbr. s. A.:

„.... Under hele sin Sygdom var min Mand beredt paa at „gaa hjem“, selv om han gerne vilde leve og fortsætte det Arbejde, som han elskede. Han havde lagt alle jordiske Bekymringer til Side og sagde ofte til mig: „Der er intet imellem Gud og mig.“ Naar vi talte om Fremtiden, kunde han pludselig standse og sige: „Maaske min Kraft er brudt.“ — Paa Sygehuset blev der sunget Morgen- og Aftensang paa Gangen; Aftenen før min Mands Operation bad han om Sangen: „Uforsagt, hvordan min Lykke end i

Verden blive maa“ o. s. v. Omkvædet: „Naar jeg kun i Naaden staar, uforsagt ihvor det gaar,“ var ham særlig kært. — Vore 5 Børn naaede alle at sige Farvel til deres Fader, og vor ældste Datter vaagede over ham de sidste 6 Nætter. Da han Torsdag Eftm. Kl. 3½ lukkede sine Øjne for stedse, takkede vi Gud for hans velsignede Liv og sejrige Hjemgang. — Næste Morgen hentede vort eget Køretøj ham hjem, og han henstod i vor Havestue, indtil vi jordede ham (d. 26. Nov.) paa Timring Kirkegaard; Pladsen havde han selv udset sig, fire Grave med Møltrup-Sønner var der i Forvejen....“

Da Timring Kirke var ved at restaureres, foregik Sørgehøjtiden paa Møltrup. Trods den sene Aarstid var det den Dag et ualmindeligt dejligt, mildt og stille Solskinsvejr. Følget, en stor Skare Venner fra Omegnen og langvejs fra, samledes i Haven, hvor Kisten var anbragt foran Lindealleen midt for Hovedbygningen — i et Væld af Kranse. Ved Hovedet var rejst et Kors af Grønt fra selve Møltrup med Indskriften: „Ingen har større Kærlighed end den, der sætter Livet til for sine Venner“ (Joh. 15, 17).

Efter Salmen „Med Sorgen og Klagen hold Maade“ talte Biskop Koch, Ribe, som viste, hvordan Pastor Muncks Død vilde betyde et Tab ikke blot for hans nærmeste og for Møltrup, men for vort Land og Folk. Der er nok, der i deres Ger- ning søger Ære og Ros; de udløser kun Kulde.

Begravelsen.

Pastor M. glemte sig selv for andre; det udløser Varme. Han gjorde sin Gerning under Afholds-sagens Mærke, men først og fremmest under Kristendommens Mærke.

„Naar jeg var mismodig, har jeg haft et fast Holdepunkt ved Tanken om Møltrup. Dør var ligesom noget af vor Faders Gaard, og dør brugtes vor Frelzers Metoder. Vi vil sige Gud Tak for dette Menneskeliv, der udrettede saa meget, men kun varede saa kort; og vi vil bede for den Gerning, her er begyndt.“

Man sang: „At sige Verden ret Farvel,“ og Provst *Chr. L. Smidt*, Timring (nu Herning), talte over Ordet i Hebr. 13, 7: „Det er for sent at sige Pastor M. Tak, men ikke for sent at sige Gud Tak for ham. Han gav i Stedet for at tage -- i sin Gerning, og hvor han kunde tjene Mennesker. Han havde baade Mod og Sagtmodighed, klog Bedømmelse af en Ting, Troskab og Deltagelse for Mennesker.

Men det største i hans Liv var, at *han elskede Sjælene*. Paa ham passer *Chr. Richardts* Ord: „Hyrde var han — en af dem, der blandt Tjørn om Lammet leder.“ Der var en stærk Realisme over hans Prædiken: den var ikke alene følt eller tænkt — den var *levet*. Timring Menighed mister en god Forbeder. Den nulevende Slægt her vil aldrig glemme ham. Lad os efterligne hans Tro, saa mister vi ham ikke; thi Jesus Kristus er i Gaar og i Dag og til evig Tid den samme.“

Efter Salmen „Jeg lever og véd hvor længe fuldtrøse“ holdt Biskop *Ostenfeld* den Tale, hvormed denne Bog slutter.

Saa sang man: „O, du min Immanuel,“ og Pastor Muncks Broder, Provst *F. Munck*, Ordrup, samlede Takken til Gud for sin Broder i dette: „Han var kommen saa langt frem i det: at elske, som vi Mennesker kan naa. Det var *Kærligheden*, som var det store hos ham, og den havde han lært af sin Frelser. Da man i sin Tid spurgte ham, hvordan han turde købe Møltrup, svarede han: „Jeg har en rig Fader.“ Han var saa beskeden og saa glad i sin Kærlighed. Derfor siger vi: Jesus, Jesus, evig Tak!“ —

Forsamlingen sang nu to smaa Vers, Pastor Munck selv engang havde skrevet:

„Tusind dyre Minder,
mens Livet sagte rinder;
alt af Naade sendt fra Gud,
at det bitre slettet ud —
tusind dyre Minder.

Tak til Gud for Livet,
saa rigt har han det givet.
Tak for hver en kærlig Tugt,
Tak for hver en herlig Frugt —
Tak til Gud for Livet.“

Dermed sluttede Sørgehøjtiden i Hjemmet.
Bevægede Møltrup-Mænd bar Kisten fra Haven

ud til Vognen, mens alle sang: „Dejlig er Jorden.“ — Til Fods fulgte den store Menneskeskare Pastor Munck det korte Stykke Vej op til Timring Kirkegaard; undervejs klang den ene skønne Salme efter den anden fra det store Følge ud i den herlige Efteraarsdag. Den, som var med, glemmer det aldrig; trods Sorg og Vemod maatte hver den, som havde givet Gud sit Hjerte, føle den salige Glæde i den Sandhed, at vi gaar „til Paradis med Sang“.

8 Præster bar Pastor Muncks Kiste fra Vognen til Graven. Hans Broder, Provst *F. Munck*, foretog Jordpaakastelsen og bad Fadervor, hvorefter man sang: „Min Jesus, lad mit Hjerte faa.“

Muncks ældste Søn, *Vilhelm Munck* (nu Præst i Skive), takkede Følget, som skiltes efter at have gentaget Pastor M.s førnævnte lille Sang. — Vi, som kendte ham, har „tusind dyre Minder“, som vi maa sige Gud Tak for.

Paa Graven, som nu (1927) er omgivet af 13 andre Grave med Møltrup „Sønner“, rejstes senere en Mindesten med M.s Billede. Under dette staar der:

J o h a n n e s M u n c k,
f. 12—8—1867, † 20—11—1919.

Matth. 25, 35—36.

Og paa en lille Marmorplade staar:

„*Det sidste Farvel fra Møltrup-Sønner*“.

MINDESTENEN OVER JOHANNES MUNCK

Straks efter Pastor M.s Død skrev Biskop *Johs. Gøtzsche* (da Provst i Herning) om ham i „Herning Avis“:

„Pastor Muncks Død var ventet de sidste Dage, og dog kommer den sikkert overraskende for mange. Vi, der saa ham syg i Sommer ude ved Havet, forstod, hvor alvorlig hans Sygdom var. Han forstod det ogsaa selv. „Om jeg er farlig syg,“ sagde han, „véd jeg ikke; men jeg véd, at jeg er meget syg.“ Da en af hans Venner siden spurgte ham, om han vilde til København for at opereres, svarede han nej og sagde, at han vilde ind til Sygehuset i Herning, og saa føjede han til: „Saa er jeg ogsaa nærmere ved Timring Kirkegaard.“ Der er mange, som har tænkt paa ham i denne Tid, og der er bedet meget for ham, om han maatte faa Lov at leve og fortsætte sin store Gerning. Saa har vor himmelske Fader alligevel villet det anderledes; han véd, hvad der er bedst for hans Børn.

Nu har da Pastor Munck lukket sine Øjne for stedse. I sin Manddoms modne Aar er han gaaet herfra og ind til Guds Folks Sabbatshvile. Vi andre staar ganske stille og søger nu at takke for, hvad vi saa i hans Liv. — —

— — Paa egen Haand, paa eget Ansvar, uden at bede Mennesker om Hjælp tog han og hans Hustru fat. Hvad han selv maatte ofre for at sætte Sagen i Gang, talte han ikke om. Men han

gav sig selv og alle sine Kræfter til det Arbejde, hvorfor han havde saa sjældne Betingelser.

Han kendte de Mænd, som han fik med at gøre. Han havde Myndighed nok til uimodstaaeligt at raade paa sin store Gaard. Han havde Sindighed til at føre Sagen igennem fra Dag til Dag. Han havde Kærlighed nok til at holde ud, og deri havde han den største Betingelse for at Arbejdet kunde lykkes.

Det er ogsaa lykkedes.

Det er gaaet fra Dag til Dag, saa der blev nok til alle de mange, og han har formaaet uden Regler og Reglementer at faa sin brogede Skare til at indordne sig under Hjemmets Præg. Mennesker, som har været langt ude og dybt nede, er rejste, og nyrejste Menneskeliv og frelste Sjæle er Seglet paa, hvad han gjorde for andre.

Rundt om i vort Land søger mange over hans tidlige Død, og saare mange ser med dyb Ærbødighed hen til den Livsgerning, som han har faaet gjort.

Hvad er Forklaringen paa, at han magtede det, han magtede? Jeg véd kun én: Han havde noget af det Sind, som var i Jesus Kristus.

Det er vel nok det største, som kan siges om et Menneske. Derfor taler han til os, efter at han er død.“

Vi vil slutte denne lille Beretning om Pastor Joh. Munck med at gengive Biskop *H. Ostenfelds*

Tale ved Baaren i Møltrup Have. Den samler i korte Træk hans Billede for os i nøje Samklang med foranstaaende.

„Apostlen Paulus taler engang om, at vi skal have det samme Sind, som var i Kristus Jesus. Og naar han saa fortæller om, hvorledes Jesu Kristi Sind var, saa sammenfatter han det i det ene Ord „lydig“, „han blev lydig til Døden, ja Korsets Død.“ Om sig selv siger han ved en anden Lejlighed nogle Ord, som klinger af det samme, dog siger han ikke, at han blev lydig; men han udtrykker sig saaledes: „Jeg blev *ikke ulydig* mod det himmelske Syn.“

Naar jeg tænker paa Johs. Munck, hans Liv og Gerning, saa samler det sig for mig i Ordene „ikke ulydig“.

Allerede tidlig i sit Liv modtog han Kaldelsen til at være den himmelske Faders Barn, og han var „ikke ulydig“. Og da han havde staaet i sin Gerning med Opofrelse og Trofasthed i 18 Aar, kom et nyt Kald til ham, at han skulde give sit Liv til dem, som ingen tog sig af, og han var „ikke ulydig“. Det var det, som var Kendemærket i hans Liv, det var det, hvormed han udmærkede sig.

Det var ikke med fremragende Begavelse, skønt han var ogsaa i den Henseende en veludrustet Mand; det var ikke med overordentlige Talegaver, skønt han nok var værd at høre paa; men det var ved, at han *levede Kristendom*, saa

alle kunde se det; det var, fordi han ikke var ulydig, at han blev den, han blev.

Og fordi det var Grundtonen hos ham, at han forstod sit Liv som en Tjeneste i Lydighed mod sin Herre, saa var han ogsaa en meget *frimodig*

VED AAEN I MØLTRUP HAVE

Mand. Han skulde jo ikke bekymre sig for de mange Ting, han skulde kun ét eneste, ikke være ulydig mod sit Kald, saa maatte han, som havde ladet Kaldet udgaa til ham, ogsaa sørge for alle de mange Ting, og han erfarede da ogsaa i sit Liv, at den Herre, hvis han var, og hvem han

Pastor Johannes Munck.

tjente, var en god Herre at tjene. Han lod ham aldrig i Stikken, og vi saa, hvorledes Lydighed og Frimodighed saa smukt parredes i hans Liv.

Saadan var Johs. Munck, og fordi han var saadan, har hans Liv ikke været levet forgæves.

Saaledes skal hans Minde staa blandt Møltrups Venner og Møltrups Sønner, og saaledes skal det staa blandt dem, der i særlig Forstand var hans egne. De skal alle huske, at selv om Johs. Munck er død, Johs. Muncks Gud lever.“

SMAATRÆK OM PASTOR JOHS. MUNCK

HER EFTER DAV. PROVST JOHS. GØTZSCHES ARTIKEL
OM PASTOR MUNCK I »ILL. TID.« 21. DECEMBER 1919

En tidligere Møltrupper, som det ikke gik godt, var paa Vej tilbage til Møltrup. Da man i Kupeen spurgte ham: „Hvad vil nu Pastor M. sige, naar De kommer igen?“ svarede han: „Han vil sige: Naa, kommer du nu igen, kære Ven!“

Langt fra Møltrup talte en Mand engang til en forhutlet Person om Gud. Svaret var et forbavset Blik og det Udbrud: „Er De maaske Pastor Munck?“

Provst G. talte engang i en Arrest med en anholdt om Forholdet til Gud, men fik det Svar, at Gud vidste man intet om. „Ja, for Resten,“ sagde Manden, „der er én, som engang har sagt mig noget derom, som jeg ikke glemmer. Det er Pastor Munck. Jeg sagde engang til ham, at der var jo ingen, der vidste, hvordan Gud var. „Jo,“ sagde Munck, „det véd jeg.“ „Hvordan er han da?“ „Han er saadan,“ — og saa rejste han sig og bredte begge sine Arme ud!“

BIOGRAFIER

Aæel Beck: VILHELM OG NINA BECK.
I. Bind: Uby-Ørum. II. Bind: Ørslev.
Illustreret. Pris pr. Bd. 8,00; indb. 10,00.

Villads Christensen: FRIIS HANSEN SOM
SOGNEPRÆST. Folkeudgave.
Pris 0,75, indb. 1,25.

A. Fibiger: JULIUS FRIIS HANSEN.
En Levnedbeskrivelse. Illustreret.
Pris 3,00, indb. 5,00.

Johs. Gøtzsche: FREDERIK ZEUTHEN.
Et Livsbillede. Illustreret.
Pris 4,00, indb. 6,00.

Hans Koch: AGNES ROTHE.
Et Livsbillede. 12. Oplag.
Pris 4,00, indb. 6,00, indb. i Skind 12,00.
Folkeudgaven, Pris 0,75, indb. 1,25.

Carsten Petersen: PEDER J. WANDAL.
Et Præsteliv i det 17. Aarhundrede.
Illustreret. Pris 2,00.

Paul Nedergaard: JOHANNES LEVINSEN.
Menighedens Mænd I. Pris 2,50.

Alice Shepard Riggs: DEN LILLE DOKTOR.
(Dr. Fred. Douglas Shepard fra Aintab).
Oversat af Frede Brøndsted.
Pris 1,50, indb. 3,00.

Howard og Geraldine Taylor: HUDSON
TAYLOR. II. Del: Hudson Taylor og
Kina Indlands Missionen.
Pris 7,00, indb. 10,00.

R. W. Winkel: PETER KRAG. Minder.
Illustreret. Pris 3,50, indb. 5,50.

O. LOHSE

KØBENHAVN